

SOCKENBLADET

Frinnaryds Hembygdsförening Årgång 45 2023

BONNASÅGARNA i Sunhult och Frinnaryd **DET HÄNDER I FRINNARYD** tomtevandring och auktioner **ANITAS** historia **BONADEN** i församlingshemmet **HENRY SJÖSTRAND** en frinnarydsbo i hjärtat **BEGRAVNINGSSEDER** då och nu **HOCKEYGRABBAR** vi minns **ALLIANSKYRKANS** historia **TACK O LOV** för GPS **NINA** vårdar fötter **PASTOR** en livstil

Frinnaryds Hembygdsförening

Medlemsavgiften per år är 75:-/person eller 150:- för en familj. Du kan betala via bankgiro 5644-6347 eller swisha till Birgitta Kellner, tel 0703 - 82 03 54.
I medlemsavgiften ingår prenumerationen på Sockenbladet. Vi hälsar såväl gamla som nya medlemmar välkomna i vår förening.
Lösnummerpris för Sockenbladet är 75:-

Henry Sjöstrands och Catharina och David Millers böcker om Frinnaryds socken kan köpas genom Hembygdsföreningen.

Sjöstrand: Hembygdsboken

Sjöstrand: Nordsmåländska bilder

Sjöstrand: Från Svartebro till Socknamon

Sjöstrand: Minnesfragment från barndom och uppväxt

Sjöstrand: Torp och backstugor i Frinnaryds socken

Miller: Det var länge sedan,

Hembygdsföreningens aktiviteter 2023

Tisdag 31/1 11.00 Anebys Filmfestival
I Hembygdsgården visar vi Olle Lindqvist 2 filmer om Frinnaryd och Sunhultsbrunn. Servering.

Torsdag 2/2 18.30 Anebys Filmfestival
I Hembygdsgården visar vi Olle Lindqvist 2 filmer om Frinnaryd och Sunhultsbrunn. Servering.

Torsdag 23/3 19.00 Årsmöte. Servering

Torsdag 20/4 17.00 Vårrengöring. Fika

Torsdag 4/5 17.00 Fagning i Majmålen
Ta med kaffekorg

Torsdag 20/7 17.00 Kulturvandring. Servering

Torsdag 15/6 17.00 Kyrkogårdsvandring
Ta med kaffekorg

Söndag 25/6 11.00 Ekumenisk Friluftsgudstjänst
Ta med kaffekorg

Lördag 1/7 8.00 Loppmarknad. Servering

Torsdag 20/7 17.00 Slätter i Majmålen
Ta med kaffekorg och lämpliga redskap. Hembygdsföreningen bjuder på ostkaka efter väl förrättat värv.

Söndag 13/8 11.00 Logmöte i Hembygdsgården
Kyrkan ansvarar. Tag med kaffekorg.

Lördag 23/9 9.00 Höststädning. Servering.

Lördag 21/10 07.00 Yste

Fredag 10/11 19.00 Braskväll, Film om Håkan Stahre
Hembygdsgården. Servering

Lördag 9/12 13.00 Julmarknad, ostauktion kl 14.00
Hembygdsgården. Servering.

Elvakaffe jämna veckor v 2-22 och 34-50.
Kyrkan ansvarar.

Hembygdsgården

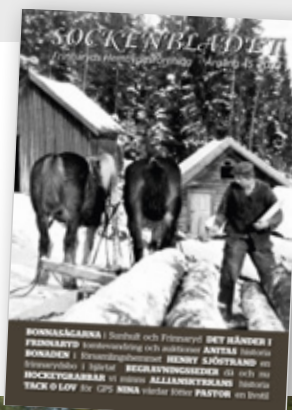
Hembygdsgården i Sunhultsbrunn hyrs ut för mindre sammankomster. Hyra av storstugan och kök 300:-
Hyra av storstuga, kök ock kyrksal 400:-
Samlingarna visas efter önskemål.
Kontakta Magnus Ljunggren
tel. 070 - 552 12 56

Sockenbladet

ISSN 1651-1468

Frinnaryds Sockenblad utkommer en gång per år. Vi hoppas det blir en angenäm läsning.
Sockenbladets redaktionskommitté: Birgitta Kellner, George Sunbring, Gunnar Pettersson, Bosse Hörlenius, Kerstin Karlsson samt Staffan Hellgren.
Vi tar gärna emot tips och idéer beträffande innehållet i Sockenbladet.

Omslagsbilden: Timmerkörning i Ralla anno dazumal.

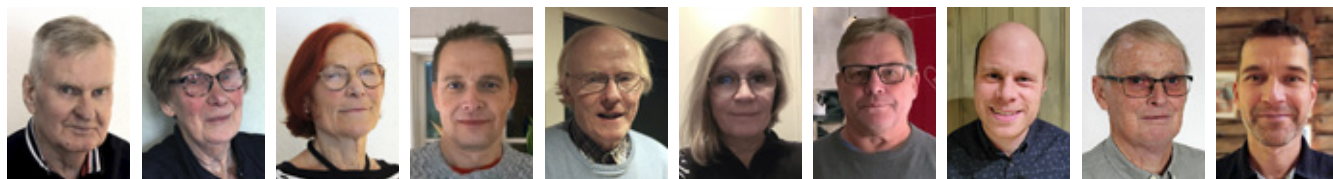

Frinnaryds hembygdsförening
Styrelse 2022:
Ordförande: Bo Hörlenius
Sekreterare: Kerstin Karlsson,
Kassör: Birgitta Kellner

Ledamöter: Magnus Ljunggren,
Harald Runnestad, Zandra Rydén,
Åke Göransson, Tobias Andersson,
Sören Andersson och Manne Freyland.

Org.nr. 826500-5275
Bankgiro 5644-6347
info@frinnarydshembygd.se
www.hembygd.se/frinnaryd

Hembygdsföreningens styrelse 2023

Från vänster: Ordförande: Bo Hörlenius, Sekreterare: Kerstin Karlsson, Kassör: Birgitta Kellner Ledamöter: Magnus Ljunggren, Harald Runnestad, Zandra Rydén, Åke Göransson, Tobias Andersson, Sören Andersson och Manne Freyland.

Frinnaryds socken i siffror

Socknens folkmängd uppgick 21-12-31 till 737 personer.

Frinnaryds tätort	231	<i>I fortsättningen redovisar vi statistik med ett års fördröjning. Detaljerad tätortsstatistik från SCB kommer kommer nästa gång 2025.</i>
Sunhults tätort	315	
Frinnaryds glesbygd	95	
Sunhults glesbygd	96	
Totalt	737	

FÖDDA 2022

Under året har 9 barn fötts. 7 i Sunhultsbrunn och 2 i Frinnaryd.

AVLIDNA 2022

Ingegärd Eriksson	Sunhult	1930-03-18	2022-01-13
Fredrik Starkenberg	Frinnaryd	1926-09-19	2022-01-27
Leif Jakobsson	Sunhult	1940-01-02	2022-04-20
Richard Thoresson	Sunhult	1975-12-04	2022-06-27
Bertil Humble	Eksjö	1942-03-01	2022-07-04
Kent Nilsson	Frinnaryd	1966-10-15	2022-07-22
Leif Gustavsson	Aneby	1943-07-05	2022-08-02
Ingemar Mattsson	Sunhult	1939-06-04	2022-08-24
Kurt Lennart Lind	Vadstena	1941-12-26	2022-12-13

ÅRSMÖTE

FRINNARYDS HEMBYGDSFÖRENING

**Hembygdsgården
i Sunhultsbrunn**

Torsdagen den 23/3 kl 19.00

VÄLKOMNA PÅ 11-KAFFE HEMBYGDSGÅRDEN I SUNHULTSBRUNN

**Tisdagar jämna veckor
januari-maj, augusti-december**

Kyrkan och Hembygdsföreningen

BRASKVÄLL

**Film om
Håkan Stahre**

**Hembygdsgården
i Sunhultsbrunn**

**Torsdagen den 9/11 kl. 19.00
VÄLKOMNA!!**

LOPPMARKNAD I HEMBYGDSPARKEN

Lördagen den 1/7 kl. 8.00-10.00

VÄLKOMNA!!

11-KAFFE I BYGDEGÅRDEN I FRINNARYD

Varje fredag kl 11.00

LOPPISGREJOR?

Ring Lars-Åke Davidsson
tel. 070-533 15 92

Frinnaryds Hembygdsförening

JULMARKNAD

Hembygdsgården i Sunhultsbrunn

lördagen den 9/12 kl 13.00

Ostauktion kl 14.00

Året med Hembygdsföreningen

En regnig första lördag i juli genomfördes årets loppmarknad som denna gång ej kom att påverkas av några allvarigare pandemirestriktioner. Som tur var blev vädret bättre och vi fick uppehåll under hela marknaden med ca 500 besökare och ett ganska normalt överskott.

Vädret fortsatte att gäcka oss denna månad. Slåttern av ängen i Majmålen blev framflyttad en vecka på grund av alldeles för varmt väder. Uppslutningen var god varför arbetet var över på ett par timmar och ostkakan kunde avnjutas i gårdens trädgård.

Kulturarvdagens program kom att i stort sett bli en repris på förra årets med Öppet Hus, besök på Gamla Brunshotellet och Vintergården guidade av Eva Klangbeck och avslutning med fika i Hembygdsparken.

Samarbetet med kyrkorna har inneburit elvakaffe vid ett tjugotal tillfällen, ekumenisk gudstjänst i kyrksalen och traditionellt logmöte.

I novembermörkret fick vi besök av Albert Engströmstolkaren Kaj Hörberg. Han hade hjälp av uppläsarna Ann-Britt af Donner och Tommy Persson. De framförde ett uppskattat och omväxlande program som innehöll många berättelser om AE och samtidigt tvättade bort en del myter om honom..

Julmarknaden blev en lyckad tillställning med många besökare, främst utsocknes, som betalade bra för osten, slaglimporna och övrigt som var till försäljning.

Bilden till höger. Hans-Åke berättar om Frinnarydsbornas gravar under årets kyrkogårdsvandring.

Bilden nedan: Julmarknad med ostauktion i hembygdsgården. Bengt Karlström inspekterar bordet med allt som skall auktioneras ut. Bengt bor i Vetlanda och har besökt vår Julmarknad hela 15 gånger. Tyvärr med paus för pandemiären. Vi hoppas på återseende nästa år igen.

Foto Staffan Heltgren

Ing-Britt af Donner, Tommy Persson och Kaj Hörberg från Albert Engströmsällskapet besökte Hembygdsgården under Braskvällen den 10/11

Foto Birgitta Kellner

Foto Birgitta Kellner

DOCKLIDENS FOTVÅRD

Välkommen att boka in en härlig avkopplande stund för dig och dina fötter.

Nina Brittsjö - Medicinsk Fotterapeut

0760 22 50 86

bokadirekt.se
docklidensfotvard.se

friends of mine
countryline

gränna • sweden

Brahegatan 39, Gränna www.countryline.se

Välkommen till

Krukmakare

Laila Bülow-Mattsson

**Blå Pumpen
Hantverk**

Storgatan 49, 573 32 Tranås
Tel. 070 - 225 03 83

Facebook: Blå Pumpen Laila Bülow Mattsson
Instagram: blå_pumpen

Honung

från egen Bigård
i Sunhultsbrunn

Magnus Ljunggren
Gamla vägen 20
070-55-212-56

Hemleverans
kan ordnas!

Gårdebo Skog

www.gardeboved.se

martin.lindstrom1@outlook.com

Brasved - Pannved

Från 25 till 60 cm
Transport ordnad
070 246 66 70

Malin Rösberg

BLOMMIGATIDER

Öppettider:
Torsdag-Fredag 11-18
Lördag 10-13

**Blomsterbutik
med noga utvalt
sortiment.**

**Erbjuder
självbetjäning
utanför butiken
dygnet runt**

Blommiga Tider Sunhultsvägen 19 Frinnaryd
Mer information finns på facebook/instagram: Blommigatider
Tel. 073-083 33 77 Malinrosberg@hotmail.com

ISARYD'S

Entreprenad & Lantbruk AB

Tel: 070 2431344

jonas@isaryds.se

septembernumret av Skogsaktuell 2004 skrev man om renässansen för småsågar. "Bondsåg, Småsåg, bysåg, gårdssåg, hemsåg, bonnasåg. Benämningarna på den småskaliga sågen är många och begreppet "bondsågat" blev på slutet av 70-talet en nedsättande benämning på virket som kommer från småsågarna. Idag ser läget annorlunda ut och den flexibla småsågen erbjuder en möjlighet att tillverka nischprodukter för exempelvis byggnadsvård och har kommit att bli en allt viktigare inkomstkälla för många lantbrukare."

Några år tidigare hade en inventering av småsågarna i Sverige genomförts, "Såg 2000". En småsåg definierades då som "ett sågverk som under ett år producerade mellan 25 och 999 m³ sågat virke".

Man kom fram till att det fanns ca 2000 småsågar i landet. Tillsammans producerade de lika mycket som ett

enda stort sågverk, någonstans mellan 300 000 och 500 000 m³. Sedan dess har antalet småsågar i landet minskat stadigt.

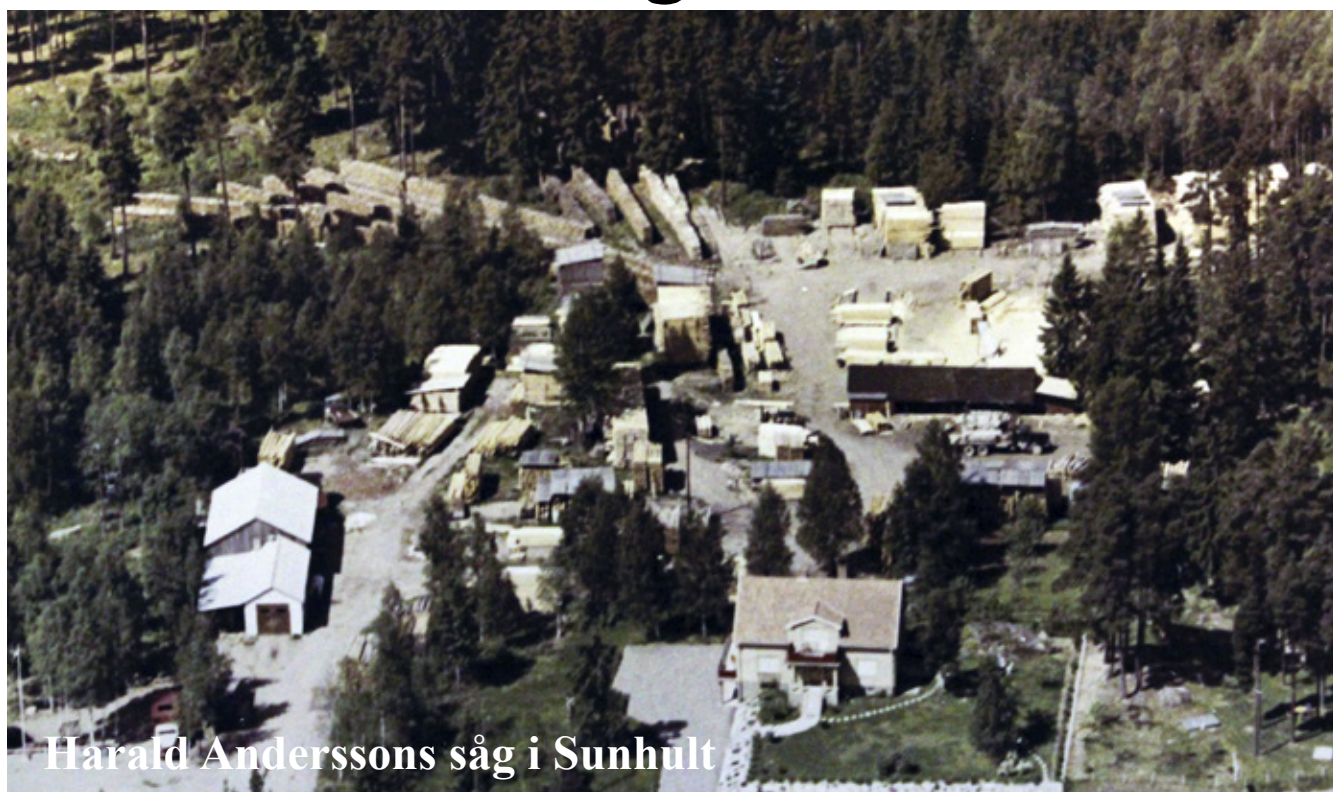
Även om sågarna producerade otroligt små mängder kunde de ändå ha en hög lönsamhet.

I vår socken och i vårt närområde har det funnits många både små och lite större sågar. Vid någon enstaka såg kan man fortfarande såga litet till husbehov men nästan alla har försvunnit helt eller står tysta och lite övergivna, och minner om en försvunnen tid.

I den här artikeln minns vi några av dem.

George Sunbring och Gunnar Pettersson har intervjuat. Transkribering och bearbetning Birgitta Kellner och Staffan Helligren.

Bonnasågarnas tid

Arthur Svensson mjölk någon gång på 30-talet.

Göran Andersson minns

Harald Andersson som hade sågverk i Sunhults samhälle under många år, var min pappa.

Harald kom från Stallarp utanför Sunhult. Han hade fem syskon. Evert i Lundarp var den yngste brodern.

Göran Andersson

Sågverksamheten var stor för att vara i Sunhult. Harald startade sitt sågverk någon gång i slutet på 30-talet. Det var en tuff satsning.

Innan dess – redan innan han gifte sig – hade han ett åkeri och körde mjölk. Under årens lopp växte åkerirörelsen och utökades med sågverket. Han hade åkeriet tillsammans med sågverket.

Arthur Svensson hette chauffören. Mjölkkörningen avslutades när sågverksamheten blev större. Istället körde man timmer från skogen till sågverket. Arthur var en stor och stark karl. Timret som köptes på rot sågades. Vi hade ingen hyvel. Efter sågningen lades det upp och såldes. Mycket köptes av Aneby Hus men även export till Danmark skedde. Det sågades många kubik per år.

Harald sågade först själv men det blev för mycket då han också var inköpare av timret. Då blev Sven Lind förste sågare. Även Axel Lind jobbade på sågverket. Oskar Andersson, i Norra Sunhult, var plankbärare. Evert, som var snickare, var med i början och även Arthurs far Josef. Evert blev senare lantbrukare i Lundarp.

Harald byggde ett hus på Frinnarydsvägen 1937 (där Ramdes bodde ett antal år). Senare byggde han Björksäter vid Tranåsvägen, troligtvis 1954. I detta hus blev det postkontor. Där fanns även omklädningsrum och lunchrestaurang för sågverkets personal.

Jag arbetade på sågverket från 16 till 18 års ålder. Jag var den som började köra truck 1955 och det var enbart jag som fick köra den. Jag var 13-14 år. Innan jag började jobba på sågen var det roligt att springa där. Det började nog som bonnasåg. Jag vill minnas att pappa var på isen och sågade åt bönder. Man utnyttjade ju isen för att få ut timret. Hur länge det höll på vet jag inte, men man kan nog säga att det var så det började. Far föddes 1907 och arbetade ända fram till sin död 1970. Mor flyttade till Aneby 1973. Själv började jag som ritare på Aneby, avslutar Göran.

Rune Andersson i Dagstorp minns också Harald och

Arthur och jag vid timmerbilen. Det var jag som körde.

Trucken vi köpte 1955.

hans såg. Harald hade egentligen ingen bonnasåg i ordets ursprungliga betydelse. Han blev virkeshandlare som sågade kvalitetsvirke. Anebyhus var bland hans stora kunder. Harald åkte ut till bönderna och mätte ut stockarna med sin slana. Han visste ju vad han behövde såga fram till sina kunder.

På den tiden var det hög status att vara apterare. En som var duktig apterare var Hasse som hade affären Hazzes i Sunhultsbrunn. Han var skogskunnig, hade köpt skogsmark i Bälaryd och gillade att vara i skogen. – Harald tog honom till hjälpt med aptering ibland, berättar Rune. ■

Georg Sunbring minns

– Detta är socknens absolut äldsta såg. Min förfader Otto Emil Dolck från Flisby socken köpte sågen, troligtvis vid årsskiftet 1885/1886. Hans far hade tidigare haft kvarn i Flisby.

Emil lärde sig yrket genom att arbeta på flera platser, bl.a. på Stalpets kvarn. I Ralla satte han dit vattenturbin för driften istället för vattenhjul samt en kutterhyvel av mindre modell. Emil drev sågen fram till 1906, då han dog av allt damm han fått i sig, enbart 45 år gammal.

Efter det var hans fru Anna kvar med sju barn, den äldsta av dessa barn var min farmor Helga. Anna fick bo kvar på övervåningen i huset intill sågen i fem år efter det att hennes man gått bort. Därefter flyttade hon med barnen till Sunhult. För att försörja sig och barnen startade hon sömnadsverksamhet i Sunhult.

Peter Jakobsson minns.

– Min farfars föräldrar, Karl Jakobsson och hans fru, köpte Ralla av Emil Dolck 1906. 1934-35 tog min farfar, Fritz, och hans bror Gunnar över såg- och kvarnverksamheten. Verksamheten fick namnet BR. Jakobsson Såg o Kvarn.

Gunnar ansvarade för kvarnen och Fritz skötte sågverksamheten. När det inte fanns något arbete vid kvarnen blev

Gunnars huvudsyssla att kapa svall. Det fanns ytterligare en bror, Erik född 1907, som dog i spanska sjukan redan 1922. Han och även min far Leif ligger begravda i vår familjegrav.

Sågverket drevs dels med vattenkraft som dock inte räckte till så man hade därför också en ångpanna och en råoljomotor. Vattnet för elproduktionen räckte 4-5 månader per år. Ångpannans front kommer från ett gammalt lok.

Från allra första början var Ralla enbart kvarn men troligen långt före 1886 även ett sågverk. Kvarnstenarna har med tiden flyttats uppåt. Det har också funnits en gammal smedja i slänten.

Pappa Leif och mamma Gerd tog över verksamheten 1970. Då hade Fritz mellan 1965-68, renoverat sågen med

bl.a. nytt plåttak, nytt golv och ny sågbänk. Då drog far ner starkström för att bli kvitt vattenkraften. Farfar sparade den gamla sågbänken i ett skjul bakom lagårn. Där kantade han virke fram till 1977, då han inte orkade längre.

Fritz köpte tidigt en lastbil (buggybil) för transport av virket, häst och vagn blev omoderna. Fritz körde även mjölk till mejeriet i Frinnaryd för att dryga ut inkomsterna. Han anställde en chaufför. Det blev transport av olika saker, bl.a. virke, knäckebröd, oljetunnor från Norrköpings hamn. Transportdelen växte och mycket gick faktiskt till Stockholm, virke också. Vid ett tillfälle passade Gillis Hermansson på att köpa 50 TV apparater i Stockholm. De åkte med tillbaka och såldes här i trakten. Det var 1958. Fritz fick en TV som betalning för transporten.

Fritz köpte virke som sågades och levererades till många orter, även till Danmark.

Leif drog ner tempot på sågen. Han tog över en lastbil och koncentrerade sig på transporter. Men när mejeriet i Frinnaryd lades ner, mjölken skulle gå med tankbil, behövde Leif hitta nya kunder. Så, när Ingemar Lifström startade tillverkning av oljetankar i Frinnaryd, och senare även containrar, körde leif åt honom

Hyvlat har vi gjort nästan lika länge som vi har sågat. Snickarna krävde mer och mer hyvlat för att det var mer lätthanterligt. Jag vet att hyveln för springläkt och list är från 1921 och kom till oss i början av 30-talet. När den blev omodern köpte Leif en 5-kutters hyvel från Kimarps såg i Tranås.. Jag tror det var någon gång på 50-talet han byggde hyvleriet och satte in den.

Pappa kunde köpa grejor till sågen för skrotvärde när allt skulle bli större och de gamla maskinerna skulle bort men de var mycket värda för oss. Och transporten ordnade han ju själv.

Sedan ställde försäkringsbolagen krav på kvalitetsstämplat virke. Redan på 80-talet, när pappa var med sopcontainrar i Dalarna köpte han med sig stämplat timmer hem från Firkarhedens Trä i Transtrand. Tätvuxen Norrlandsfura. Vid

Leif Jakobsson och Leif Forsberg

Fritz och Leif Jakobsson, Björn Axelsson (Leifs systerson)

Framför lastbilen: Sven-Roland Pettersson, N Sunhult och Arne Jakobsson, Ralla. Till höger: arbetare tar en paus framför såghuset i Ralla. Bilden nedan är tagen i Notåsa. Det är Fritiof Jakobsson som står framför sin lastbil.

mitten på 90-talet och in på 2000-talet köpte pappa stämplat virke från Eksjöhus och Vallnäs. Mot slutet köpte pappa virke och förädlade, hyvlade, det.

Den sista kunden pappa sågade åt var Tony Melin i Siggarp som kom med stormfällt timmer. Virket använde han till renovering av sin lagård. Det var den 17 maj 2017. Sedan orkade inte pappa såga längre. ■

Sågen i Dagstorp

Rune Andersson i Dagstorp minns

Sågen i Dagstorp startades 1973 av Gunnar Karlsson. Gunnar var lite intresserad och köpte grejor till ett sågverk. Jag hjälpte till att sätta upp den, berättar Rune. Seth Johansson i Frinnaryd sålde sågbänken till honom. Seth hade såg i Frinnaryd. Jag tror att den låg snett nere till höger i närheten av gamla cementgjuteriet.

Råoljemotorn köpte Gunnar av Dolcken i Hullaryd. Det var Fritz Dolck, som hade ett sågverk till höger på vägen ut ur Hullaryd, mot Huskvarna.

Gunnar köpte aldrig skog på rot som han sågade och sålde som virke. Han sågade timmer som bönderna runt omkring kom med och han sågade det som behövdes till de båda Dagstorpsgårdarna.

Han höll på med det ett litet tag men sen fick han njurproblem och måste åka på dialys. Sven Lind tog över sågningen och han sågade där ända fram till sin pension, så han sågade i rätt många år. Råoljemotorn gick under hela den tiden.

Sven Lind vid klingan i Dagstorpssågen

... Gunnar Karlsson var baksågare

Jag började såga 1992. Gunnar gick bort 1991 och jag köpte sågen av hans son. Men en gammal råoljemotor med lång plattrem som skulle startas upp före varje sågning var inte så smidigt. Man fick hänga i hjulet för att få igång den. Råoljemotorn kopplades bort och istället blev det traktorn som med sitt kraftuttag fick driva sågen i fortsättningen. Det fanns inte tillräcklig med el framdragen för att driva sågen med en stor elmotor men man kunde slipa klingorna i alla fall.

Numera sågar jag bara lite till mig själv. Allt är så slitet, bänken är så sliten under, avslutar Rune. ■

Örsås

Jan Andersson i Örsås minns

– Farfar Albert Andersson ägde Örsås, och var den som startade sågen där. Södra betalade knappt något för skogen de köpte, på den tiden. Skogsägarna fick till och med betala in pengar för att Södra skulle överleva. Det tyckte farfar var för gräsligt så han beslutade sig för att bygga ett eget sågverk. 1959 tror jag att det var.

Första sågbänken var en Mariannelundsbänk med långbord. Sågverk av idag kan såga 6-8 meter långt. Men jag vet att farfar sågade takstolarna när vi byggde lagårn 1966 och de är 12 meter långa. Det var Hjalmar Karlsson i Sunhult som byggde. Hur de bar sig åt när de sågade så långt virke till takstolar som mätte 6”x 6” vet jag inte, berättar Janne.

På den tiden drevs sågen med en Volvo BM36 traktor med remskiva. Med korsad lina. Sedan byggdes det en sågekåk och inköptes en motor från Brorssons i Mariannelund. Brorssons byggde om Scania lastbilmotorer och försåg dem med ram och remskiva så att de kunde användas till stationära sågverk. – Det hördes ända ner till kyrkskolan i Frinnaryd när sågklingan gick i stocken. Då vrålade Scania 4:an igång och rensade sig då, berättar Janne.

– Under vinterhalvåret sågade farfar vid klingan och Erik Ferm i Högaskog var baksågare. De sågade fem dagar i veckan mellan åtta och fyra. Då sågades det poster. Några hundra kubikmeter. Egen skog eller poster som såldes av bönderna runt omkring. Så sent som på 70-talet högg Jan-Olof och jag en fin tallepost nere vid elljusspåret i Nerbyn, berättar Janne.

De sågade också lite på sommaren men då började de lite senare på fredagen. Erik sålde nämligen mycket körsbär med hjälp av en torghandlare i Tranås. Varje fredag åkte han in till Tranås med sin Volvo duett fylld med lådor med körsbär.

När Erik Ferm inte kunde såga längre kom en som hette Bjärkefur (släkt till Lasse Bjärkefur på Vägverket), han var fenomenal på att såga. En äldre man men jätteduktig. På den tiden blev det ingen massaved. Väldigt mycket exporterades till Grekland. De köpte alla 3x3 och 4x4 som gick att få fram som stöttor i sina gruvor. Det behövde inte vara skarpkant hela vägen utan det räckte att klingan tog lite i smaländen. Allt sågades.

När Eon byggde om kraftledningarna och nya transformatorer byggdes fick gårdarna mycket bättre kraftförsörjning. Örsås som hade haft dålig effekt kunde då säkra upp från 35 till 64 ampere. Då såg Gunnar i Örsås till att det drogs fram el till sågverket. En 40 hästars motor installerades, och den gamla Scanian fick gå i pension. När Albert lät sonen Gunnar ta över driften av Örsås 1964 fick Gunnars bror Rune köpa sågen och driva den så länge han ville.

Senare byttes Mariannelundsbänken ut. När Harald Andersson, som drev sågverket i Sunhult, gick bort i början på 70-talet stannade verksamheten där av helt. Sågverket såldes

och Rune köpte sågbänken därifrån. En Rättviksbänk i stål. Den gamla bänken hamnade i Munkakvarn. Janne berättar att de också köpte traktorn som Arthur Svensson körde, den med en fin dam som satt framme i grillen, väl putsad.

Arthurs gamla BM 35:a finns kvar. Av den fina damen återstår tyvärr bara en plåtbit. Men så här såg hon faktiskt ut när det begav sig (fotomontage Staffan Hellgren).

släp med 3m buntar. De gick förmodligen till flis eller spånplattetillverkning, men den biten skötte alltid Leif om åt oss. Leif körde en del virke men det mesta handlastades på trailers som kom från färjan och skulle tillbaka dit så fort som möjligt för vidare transport till Grekland. Truck fanns inte förrän Leif skaffade en till Ralla. Då kunde han komma och lyfta på.

Slutet på 80-talet, när de stora leveranserna upphörde, började Rune såga själv. Då handlade det enbart om bonnasågning. Rätt mycket till gårdarna blev det. Bönderna kom med lass med vindfällena, och det var alltid brått med sågningen när de fram på våren fått ut sitt timmer ur skogen.

Janne berättar att farfar Albert och Axel i Norrgårn körde mycket timmer åt andra under vintrarna. Med hästar och släde körde de till Frinnaryds Sockenallmänning. Väl där drog de först ut lass efter lass med timmer ur skogen. Sedan vräkte de så mycket de kunde på timmerkälken och drog det med hästarna ända till Edhults såg. Där lastades det av och slippers som skulle till Frinnaryd, för vidare transport med järnvägen, lastades på. Nedför backen i Frinnaryd kunde det vara glashalt så de fick lägga en kejdostump om medarna för att hästarna skulle orka hålla lasset. Någonstans vid Fristedts Handelsträdgård kunde man köra över järnvägen. Någon järnvägsundergång fanns ju inte på den tiden.

– Farfar berättade att järnvägsbommarna vid ett tillfälle föll ner precis när de var mitt på spåret. Han fick ju panik och hoppade ner och vräkt upp bommen på axeln. Sedan skrek han till på hästarna och som tur var klippte de i och drog lasset över spåret.

Sågningen i Örsås upphörde helt ungefär 2010, när den nya ladugården byggdes. Sedan dess har där inte sågats mer.

Vad som förändrades under tidens gång var ju klingorna. Först filade och skränkte man klingorna för hand. Sedan sattes det in en slipapparat som kunde ställas i olika vinklar för att underlätta slipningen. Sedan kom hårdmetallklingor men det hade vi aldrig någon. Sista klingan vi köpte var en Deleteklinga, en plan klinga med en klack på varannan spets. Det fungerar på samma sätt som skränk men klingan går inte att fila på egen hand utan måste lämnas in. Ca 115-120 cm klara de sågen då. Om rotbenet var ännu större fick man hoppa upp på sågbänken och såga uppifrån med motorsåg. ■

Sven Linds såg i Sunhult

Sven Lind var förstesågare hos Harald Andersson, Oskar Andersson var plankebearare, Arthur Svensson var chaufför. Men Sven hade också ett eget litet sågverk i Sunhultsbrunn.

Sven Lind hade ett sågverk på Gamla Vägen precis innan Sunbrings cementgjuteri. Han startade sin lilla såg under tiden han arbetade för Harald. Det var i slutet av 60- och början av 70-talet innan han började såga i Dagstorp.

Rune Andersson i Dagstorp drar sig till minnes att han körde med traktorn och drev sågen med remskiva. – Han hade en röd Volvo T31, med remskiva. Det fanns ju ingen ström där vad jag vet, berättar Rune.

Janne i Örsås vill minnas att Sven Lind sågade mycket löv. Allt lövvirke, okantat al- och lövplank köptes av någon från Gränna som hette Fritzell. Fritzell köpte allt från sågen i Örsås också. ■

Sågarna i Frinnaryd

Flygfoto över Frinnaryd taget 1950. På andra sidan Järnvägen kan vi se Theodor Pettersson stora sågplan och längre upp på bilden, granne med Frinnaryds Cementgjuteri, ser vi Seth Johanssons såg.

Seth Johansson

Om Seth Johanssons såg har vi inte lyckats få fram någon information. Vi vet att den låg på vägen mot Linderås strax innan Cementgjuteriet.

På gamla vykort kan man se Theodor Petterssons (1895-1951) såg i Frinnaryds samhälle. Den låg på andra sidan järnvägen ungefär mitt emellan Fritzells och dagens Bygdegård.

Simon i Östenstorps såg

Rune Andersson i Dagstorp minns att Simon Johansson i Östenstorp också hade en såg. Det var en gammal såg som han hade vid Järfs. Den låg nere i änden av betet bakom lagårn. Det måste ha varit under 40-50 talet, kanske precis i början på 60-talet också, minns Rune.

– Det var ju de som hjälpte honom, Hugo och Thure, hans pojkar. De hjälpte nog till med den där såga. Jag var och tittade bland bröten där när sågen togs ner. Det var en sådan där bänk med trärlullar. Han hade nog ström där också.

Varför han hade en såg där och inte i Östenstorp vet vi inte. Kanske ägde han en bit mark där, kanske hade han köpt mark till sågen av Järfen. Nu ligger det hästägödsel ibland där sågen fanns, berättar Rune. ■

Simon och Hilda Johanson med barnen. fr v. Hugo, Eva, Sven, Vega och Thure.

Theodor Pettersson

Det är osäkert mellan vilka år Therodor drev sin sågverksamhet. Han lär emellertid ha varit en duktig trävaruhandlare och enligt uppgift tydligen väldigt omtyckt i samhället.

Troligen upphörde verksamheten vid sågen efter Theodors bortgång 1951.

Sågplanen lär, sedan sågen försvunnit, ha blivit en utmärkt plats för samhällets isbana. ■

Harald Zethsons såg i Noby

Seth framför Haralds såg.

Det var naturligt för Harald att ge sig in i sågbranschen, eftersom också hans far, Seth, varit sågare. Harald inledde sin yrkesbana 1945 som sågare med en ambulerande såg driven av en råoljemotor. Den flyttbara sågen hade varit uppsatt i bland annat Sjöalycke, Önnestorp och Rödjan. Den transporterades mellan platserna med lastbil och var klar att användas efter några timmars monteringsarbete. Den epoken blev dock inte längre än fyra år.

1949 byggde Harald en fast såganläggning vid den plats i Noby där vägarna från Frinnaryd, Hullaryd och Aneby möts. Harald arrenderade den marken av Edvin Källner och fick ett arrendekontrakt på 50 år.

Tre, fyra man gick åt för att sköta sågningen. Det kunde hända att någon av de närbelägna gårdarna ställde upp med arbetskraft. Sågens egna personal kunde också bo inackorderad i grannskapet. Vanligast var dock att arbetarna cyklade till platsen hemifrån Lommaryd eller Frinnaryd.

Tre kronor kubikfoten var priset som Harald sålde sågat virke för i slutet av 40-talet. Skog köpte han in på rot, ofta på skogsauktioner där priset låg runt 35 kronor per kubikmeter. Vid samma tid tjänade sågarna omkring två kronor i timmen.

Under sågens första år steg priserna ganska snabbt. Andra världskriget alldeles innan hade orsakat prishöjningar och ännu mer skulle det bli i samband med Koreakriget i början av 50-talet.

Sågen fortsatte ändå att snurra likadant i tjuugo år. 1969 var det dags för ombyggnad och utökning av sågen. Harald installerade ett ariverk och flera nya maskiner såsom barkmaskin, flishugg och en maskin för kantning med två klingor.

Janne Andersson minns att sågverket hade frammatningsband på vandrigen, alltså kedjor och åkbänk, en bänk som sågarna åkte med på. Det var en viss teknik att hålla balansen – men det gick ju undan, minns Janne.

Bilden ovan. Harald står längst bort vid stocken som håller på att klyvas. Alla bilder: Känner ni igen någon? Hör gärna av er till oss i så fall.

Bilden till höger. Harald bjuder på kaffe. Gustav Andersson i Bänarp står bredvid. Det kan vara Gustav i rörebo som sitter i mitten.

”Att jag fastnat för bilden från baracken, förutom det att sågverksarbetarna finns med där, är nog att jag så väl minns hur det luktade där inne; en tjärig doft av färskt trä blandat med olja, jag kommer ihåg att den satt i pappas arbetskläder och där inne i baracken blev den väldigt tydlig. Förutom vid sådana här tillfällen – doften av kaffe och mammas nybakade bullar förstås.” /Anne- Sophie Zethson Länta

Hos Harald Zethson hade de en fiffig lösning för att kunna såga riktigt stora rotben som sågklingan inte nådde igenom. I fjädrar ovanför sågbänken hängde en elektrisk motorsåg som vid behov sattes igång med en strömbrytare nere vid

sågbordet. Sågklingan sågade sin del först och den hängande sågen fortsatte i samma spår uppifrån, och sågade igenom den del som klingan inte nådde.

Så länge Harald bara hade en klinga, var sågning av sparrar det mest lönsamma. Med fler maskiner kunde han bredda sortimentet. Nu blev istället sliper och okantade snickerivaror att föredra ur ekonomisk synpunkt. Produktionen ökade och lönsamheten steg.

Stockholm, Skåne, Danmark, England, Tyskland – både inom landet och utomlands hade Harald kunder. Virket som såldes till Danmark hämtades ofta med stora långtradare. En hel del lastades också på i Frinnaryd, för vidare transport med tåg, så länge järnvägsstationen där var öppen.

Sågning åt bönder och andra kunder på orten utgjorde en mycket liten del av verksamheten. Till och med måtten på

virket var ofta utländska. Engelska tum användes mycket. Sparrar mättes för det mesta i danska längder. De sista åren trappade Harald ner på produktionen. Sista posten han sågade kom från hans egen gård. Det var på våren 1994. På hösten samma år sålde Harald sågen till Sievert Eskilsson.

Efter många turer med olika ägare, upphörde arrendet av marken som tillhör Nobynäs gård och sågningen upphörde helt. Sågplanen täcktes av sly och växte igen men under en period i början av 2000-talet sågades de igen med ett ambuleringssågverk precis som det en gång började. ■

/Informationen om Harald Zethsons såg är hämtad ur "Lommaryds socken i Aneby kommun" 2007 av Fredrik Brehmer och genom samtal med Janne Andersson i Örsås.

ICA

Supermarket

**ÖPPETTIDER
ALLA DAGAR
08.00-21.00**

**ANEBY
Tel. 0380-400 11, 415 10**

AGGE & OSKARS

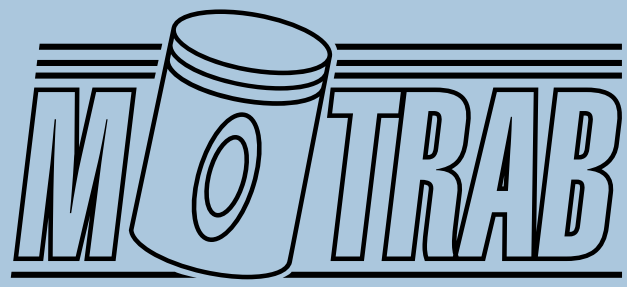
RÖR

Oskar 076- 774 15 17 • Agge 076-774 15 11

Allt inom VVS • Rörmokare i tredje generation

Vi utför

- Reparationer av dieselpumpar och spridare.
- Svarvning, fräsning, slipning mm.
- Hel- eller delrenoveringar av motorer.
- Försäljning av motorer, topplock, pumpar, filter och reservdelar.
- Vi har servicebil för fältarbeten.

Vi utför renovering av Dieselpumpar & Motorer • 0380-41992

MOTRAB Solrosvägen 5, 578 74 Frinnaryd
Henrik@motrab.se Calle@motrab.se
www.motrab.se

Nina tar hand om våra fötter

Nästan vid torget i Aneby står det Docklidens Fotvård på en liten skylt. Dockliden tänker du...men är inte det en gata i Frinnaryd? Visst är det så. På Docklidsvägen i Frinnaryd bor Nina Brittsjö med katter och sambo som arbetar på Bosch IVT i Tranås.

Nina trivs med livet i Frinnaryd. – Förut när jag åkte igenom Frinnaryd tyckte jag att det bara såg tråkigt ut. Men nu när vi har bott här ett tag, vi flyttade in till jul 2018, tycker jag att det är jättemysigt. Det är ett lugnt samhälle och det ordnas lite trevliga aktiviteter som tipspromenader, loppisar och auktioner och inte minst Tomtevandringen.

Nina arbetade som undersköterska inom äldre vården och hemtjänsten i Tranås. Men att arbeta inom vården blev till slut för stressigt och när hon började fundera på att syssla med något annat dök fotvård upp ifrån ingestans.

– Det bara dök upp i huvudet, jag tänkte...men fotvård kanske kan vara något.

Just då fanns det ingen utbildning på nära håll så Nina fick vänta litet innan hon kunde påbörja sin nya yrkesbana. Men när TUC i Tranås erbjöd möjligheten att utbilda sig till fotterapeut på distans sökte hon dit. Teoretiska distansstudier varvades med praktisk utbildning på skolan när man fick behandla kunder under handledning och praktik.

Utbildningen började när coronapandemin drabbade världen och Sverige så för Nina blev det alldeles perfekt att börja studera på distans då. Under tre terminer med mycket distansstudier och inte så mycket arbete inom vården märkte inte Nina av pandemin så mycket. Efter ett och ett halvt års studier kunde hon så titulera sig Medicinsk fotterapeut. - Som medicinsk fotterapeut har du rätt att även behandla patienter med underliggande sjukdom, tex. diabetes. Den behandling du får ge utan utbildning är mer vanlig pediky.

Med sitt diplom i handen kunde Nina öppna eget. Det blev gatan i Frinnaryd som fick ge namnet åt Ninas Salong när hon öppnade den i januari 2021, alltså för ganska precis två år sedan. Men då var ju var ju pandemin fortfarande i allra högsta grad aktiv. Gick det att öppna en fotvårdssalong då?

– Det gjorde det, eftersom jag fick ta över ”Grodans” kunder. – Öh...”Grodan”? - Ja, vi fick göra praktik utanför skolan också. Två perioder på sex veckor vardera. I Aneby fanns Grodans fotvårdssalong och där praktiserade jag de första sex veckorna. Det var så jag fick reda på att Marie som hade Grodans skulle flytta. Det blev möjligt för mig att ta över både Grodans lokaler och kunder. Och ett bra kundunderlag verkar det vara.

När pandemin var som värst under 2021 var det sämre men efter semestern 2021 och under 2022 har kunderna

återvänt och blivit fler. Nu är det fullbokat, berättar Nina. – När det var som värst hoppade jag in och jobbade litet inom vården igen.

Nina Brittsjö sköter gärna om våra fötter

Nina erbjuder tre olika behandlingar. Vanlig fotvård, dvs nagelklippning och slipning av naglar och fotsulor om fötterna är fina under. Medicinsk fotvård som innebär att förhårdnader, vårtor eller liktornar tas bort, dvs sådant som måste skäras bort med skalpell. Under lyxbehandlingen är alla delar lite längre. Då tillkommer även en peeling, en skrubb av fötterna, och även en kopp te.

Ett skönt fotbad får man innan behandlingsstolen hissas upp en bra bit för att ge Nina en bra arbetsställning. Fotbadet inleder alla behandlingar. Fot- och bensmassage avslutar.

Nina trivs med sitt arbete, trevliga kunder, både herrar och damer. De flesta lite äldre. Salongen fyller en social funktion också. – En del kommer hit bara för att koppla av berättar Nina. – En av mina kunder somnar alltid när hon är här, det är jättehärligt.

– Vi ger inte våra fötter den uppmärksamhet de behöver. Vi borde framförallt smörja dem mer, avslutar Nina.

Efter en timmes skön omvårdnad är tiden och vårt samtal slut. Och jag har insett att jag nog alltid sett ner på mina fötter.

Det är svårt att ändra på just det, men jag kan i alla fall bli bättre på att ta hand om dem.

Tack Nina!

/Staffan Hellgren, text och foto

Br. Hyltbrings
Alltjänst
Hyltan, Aneby | 070-207 66 79

Frinnaryds Samhällsförening

Ännu ett år har passerat. Under 2022 har Samhällsföreningen kunnat anordna flera evenemang.

Året drog i gång med tipspromenad under påskhelgen och planering inför valborgsfirandet. Efter ett par år av inställda valborgsfiranden på grund av pandemin så kunde vi i år tillsammans med FiF, Bygdegårdsföreningen och Svenska kyrkan bjuda in till valborgsfirande nere på Frinnaryds idrottsplats.

Det blev ett välbesökt och uppskattat evenemang. Barnen bjöds in till jongleringsskola som Ici Performance höll i. Ici Performance består av Mattias och Melinda från Vetlanda som arbetar med uppträdande och undervisning inom bland annat jonglering. I samband med att elden tändes uppträdde de med en eldshow. Beata Allen, ordförande i kommunstyrelsen höll vårtal och valborgskören sjöng in våren.

Samhällsföreningen fick i samband med valborgsfirandet ta emot ett stipendium från Frinnaryd hembygdsförening.

Under hösten bjöd samhällsföreningen in till en guidad tur på Stjärneborgs museum och pyramiden. Peo berättade den osannolika men sanna historien om den kontroversielle och adlige Malte Liewen Stierngranat och hans spännande liv.

Tillsammans med bygdegårdsföreningen så bjöds polisen in till ett möte i bygdegården för att uppdatera grannsamverkan i Frinnaryd. Det arbetet kommer att fortsätta in på nya året. Vill man vara med i grannsamverkan så är det bara att ta kontakt med någon i samhällsföreningen eller bygdegårdsföreningen.

Grundkurs i HLR ordnades tillsammans med bygdegården. Mikael Fyhr på Aneby räddningstjänst höll i kursen. Deltagarna fick både träna på hjärt- och lungräddning och att använda en defibrillator.

Under hösten har vi även anordnat tipspromenader som har varit välbesökta.

Vi avslutade 2022 med tomtevandringen som ännu ett år slog besöksrekord. Drygt 600 vuxna och barn kom för att besöka Tomten. Utmed slingan i skogen fick barnen leka med trollbarnen i deras hinderbana, räkna ljuslykter på mörkerslingan och gunga gungbräda med den gamla trollpackan som höll på att hänga tvätt i skogen. Frinnarydsskogen fylldes av glada och förväntansfulla barn. Tomtefars korg fylldes snabbt av alla önskelistor som barnen hade med sig och tomtenissarna fick fullt upp i sin verkstad för att hinna få färdigt alla julklappar till jul. Tomtens vita fina häst hade dagen till ära fått svansen flätad och njöt av all uppmärksamhet den fick. Hemma hos Tomtemor vid hennes koja fick alla barn ett paket.

De som ville kunde prova lyckan vid chokladhjulet eller mätta hungriga magar med korv med bröd.

Frinnaryds samhällsförening vill passa på tacka alla som hjälpt till med tomtevandringen!

Besök gärna vår Facebooksida: Frinnaryds samhällsförening.

/Anna Efraimsson Foto: Therese Eriksson

Frinnaryds Bygdegårdsförening

Loppmarknad i Bygdegården och i tvätteriets lokaler

Verksamheten i Frinnaryds Bygdegård under 2022 har åter kommit i gång efter ett par svåra år med pandemi, dock med mindre uthyrningar än innan pandemin.

Vi har haft egen verksamhet med en Säkerhetskväll i april månad med medverkan från Länsförsäkringar, Civilförsvaret och Räddningstjänsten. Midsommarfirande genomfördes som vanligt på midsommarafton i ett strålande väder och med många besökare,

I slutet av augusti anordnades en debattkväll med kommunens politiska partier inför valet. Debattledare på ett mycket bra sätt var Magnus Bergkvist, som fick till en bra debatt med många frågor från publiken och svar från de politiker som representerade partierna.

Loppmarknaden som anordnades för tionde gången, andra lördagen i september, har nu blivit en tradition. Den omfattar även gatorna runt Bygdegården och var mycket välbesökt med många försäljare och god kommers.

Julbocks- och tomtetillverkning, under ledning av Lars Åke Davidsson och Tomas Axelsson, blev en lyckad aktivitet som anordnades i slutet av november. Nytt för i år var att vi även hade försäljning av julgranar i samband med julbockstillverkningen.

Under året har ett antal välbesökta auktioner anordnats av

A J Auktioner vilket lockar många besökare till Frinnaryd och där serveringen ger ett bra ekonomiskt tillskott till Bygdegårdens verksamhet.

I juli anordnades en karaoke-kväll med grillning i Bygdegårdsparken, dock med endast ett tjugotal besökare.

Vi har under året också fortsatt med upprustning av Bygdegården genom att fönstren i stora salen bytts och nu ersatts med treglasfönster, vilket gör att vi förhoppningsvis skall spara en del på uppvärmningskostnaderna. Köket har också målats om och fått en ljusare tillvaro.

Inför 2023 undersöker vi möjligheten att installera solceller på vårt tak, för att kunna producera egen el till vår uppvärmning och verksamhet. Det är en investering som ligger i storleksordning på ca 300 -350 000 kronor enligt de kalkyler vi tagit fram. Vi skulle med en sådan anläggning kunna producera hälften av den el vi använder per år och på så vis kunna sänka våra driftskostnader. Vi håller nu på att undersöka hur vi skall kunna finansiera anläggningen och har ansökt om vissa bidrag men ännu inte erhållit några svar. Utan bidrag klarar vi inte av en så stor investering.

/Bosse Gustavsson Foto: Staffan Hellgren

Bergfoths

Grafiska AB

Hos oss kan du beställa det mesta inom tryck!

Visitkort • Brevpapper • Kuvert • Affischer
Broschyrer • Roll-Ups • Vepor • Banderoller
Bilreklam • Skyltar m.m

Tel 0380-418 00
www.bergfoths.se • info@bergfoths.se

Jag vill vara ett tryggt stöd i en svår situation.

Kenth Nilsson
Tranås

Välkommen till din lokala begravningsbyrå

Tel. 0140-105 05

fonusost.se **FONUS**
ÖST

Bildväven i Frinnaryds församlingshem

I Frinnaryds församlingshem finns en alldeles unik bildvävnad. Bakgrunden är att det i mitten av 80-talet väcktes en fråga om en prydnad i byggnaden. Församlingshemmet hade mer och mer blivit en flitigt använd lokal. Olika alternativ till blickfång under fönstren som är placerade för att bilda ett kors diskuterades. Då fönstren är högt placerade fanns ett stort outnyttjat väggparti under dem. Eftersom det i församlingen fanns två duktiga väverskor, Elisabeth Ganestål och Imjor Bäckman, kom tanken på en bildvävnad upp. De var båda intresserade av att bidra med sitt kunskande och Elisabeth kände till att det bland Helgeandssystrarna på Alsike kloster fanns en duktig formgivare. Klostret kontaktades och syster Marianne besökte Frinnaryd för att få en bild av bygden.

Vid en vattenskada för några år sedan var församlingrådet tvunget att tömma lådor, skåp och garderober på nedervåningen. I en garderob hittades originalskissen som Syster Marianne hade gjort och som var underlaget för Elisabeth och Imjors arbete. I en mapp hittades också Syster Mariannes tankar vid bildkompositionen.

Hon skriver:

”Temat är Jesus och den samariska kvinnan vid brunnen inkomponerade i Frinnarydsbygden

Till vänster Jesus och kvinnan vid brunnen under eken som får symbolisera bygdens gamla kulturtradition, fädernas bygd. I bakgrunden de småländska skogsåsarna och en skymt av lokal bebyggelse. Jesus välsignar kvinnan som sträcker sina armar mot honom i längtan efter livets vatten och pekar samtidigt både på fälten som vitna till skörd och på Frinnaryds kyrka där livets vatten finns i dop och nattvard samt ordets och börnernas gemenskap i gudstjänsten. Från Frinnaryd närmar sig lärjungarna, de många herdar som i Frinnaryds kristna historia predikat om Jesus. Jag har tagit mig friheten att flytta träden bakom kyrkan för att få relief åt denna och för att de inte ska skymma.

Från Kristusällan flyter så den dubbla strömmen av vatten och blod som lärjungen Johannes såg flyta från Kristi sida

Syster Mariannes originalskiss

Imjor Bäckman vid vävstolen

på korset. De vattnar de torra markerna så att skördarna gro och de unga fruktträden kan bära frukt. Vinterns drivor smälter i kvinnan själ och de vissnande markerna blommar med vårens första tussilago, hoppets tecken. Så ska alla kunna komma med sin tomma kruka och kunna bli fyllda med det eviga livet och bonaden visar på vägen, Kristi utsträckta hand.”

Bildvävnaden är vävd i yllegarn som till största delen är växtfärgat. Skissen som mätte 25*50 cm var nu uppförstorad till måtten 90*180 cm. Mönstret var uppritat på papper som låg under varpen. Elisabeth påminde sig då jag kontaktade henne att arbetet tog ca fyra månader, januari - april 1986. Imjor och hon hade vävstolen i Församlingshemmets källare. De försökte väva varje dag och helst tillsammans då det var tungt att sköta tramporna i vävstolen. Skrattande kommenterade hon att de totalt misskötte sina hem under denna tid.

Den kända bildväverskan Kristine Packalén från Lommaryd fungerade som sakkunnig och var ett stort stöd. Syster Marianne följde ofta arbetet på plats och även biskop Martin Lönnebo kom på besök för att kommentera och se hur motivet växte fram. Elisabeth berättade också att de fyra årstiderna finns representerade i bilden, symboliserande det eviga livet i Kristus.

Kyndelmäss 1987 var den på plats och kunde högtidligen invigas. Då var alla trådar fästa och väven hade försetts med en kraftig baksida. På plats fanns syster Marianne som gav väverskorna Elisabeth Ganestål och Imjor Bäckman högsta betyg. Lyfter du försiktigt på bildvävens nedre högra hörn kan du se deras namn broderade.

Utan denna vattenskada hade förmodligen varken skissen eller Syster Mariannes förklaring till kompositionen kommit fram. Församlingsrådet har låtit rama in både skiss och Syster Mariannes följebrev. De hänger i församlingshemmets serveringsrum. Läs och begrunda! Gå sedan in i stora salen och med nya ögon kan du betrakta den unika bildväven.

/Kerstin Karlsson Foto Staffan Hellgren

Frinnaryds IF

Verksamheter idrottsföreningen haft igång i år 2022 är en grupp med dem allra minsta barnen, kallat boll och lek (barn födda 15-16) och en liten större barngrupp (barn födda 12-14) med ca tio deltagare i varje grupp. De har träffats varje onsdag nere på fotbollsplanen. Under vintermånaderna håller de till i Anebys nya inomhushall.

Föreningen har även försökt hålla i gång spontanfotboll riktat mot ungdomar och vuxna, både tjejer och killar.

Crossfit-träningen har under året varit välbesökt. Det har varit väldigt blandade åldrar och både tjejer och killar som deltagit. Kom gärna och testa på detta där man jobbar med sin egen kropp så mycket man orkar vill och kan. Torsdagar kl 19.00. På Facebooksidan ”Frinnaryds motionsgrupp” kan ni se när träningen drar i gång igen 2023.

Tillsammans med Samhällsföreningen, Bygdegårdsföreningen och Svenska kyrkan anordnades ett välbesökt valborgsfirande där artisterna Ici Performance underhöll både vuxna och barn med jongleringsskola och en eldshow i samband med att elden tändes.

Frinnaryds IF har i år haft en styrelse på 6 sex personer:

Mattias Lindström, Johan Rehn, Niclas Ericson,
Markus Klangbeck, Daniel Hjalmarsson
Carl-Johan Axelsson

Frinnaryds idrottsförening vill passa på att tacka alla som hjälper till ideellt i föreningen.

/Styrelsen FIF

AB Gösta Cederqvist

Industrigatan 17, ANEBY
Tel: 0380-406 17 • www.cederqvists.se

COLORAMA ANEBY, KÖPMANGATAN 7, TELEFON 0380- 400 56
SVENS FÄRGHALL AB WWW.COLORAMA.SE

Vi ägs av dig och dina grannar.

lansforsakringar.se

Länsförsäkringar
Jönköping

Hans-Åke Björkund har gjort ett enastående arbete med att kartlägga historiken för samtliga fastigheter i vår socken. Främst fastigheterna i Frinnaryd och Sunhultsbrunn men även när det gäller gårdarna i vår socken. I tidigare nummer av Sockenbladet har vi presenterat historiken för några av de fastigheterna. Nu finns fastighetshistoriken tillgänglig på www.frinnarydshembygd.se.

En av gårdarna Hans-Åke samlat information om är Hästeryd säteri som ligger på den gamla grusvägen mellan Frinnaryd och Aneby. Det blev till slut en 38 sidor lång rad av ägare, arrendatorer, drängar och pigor som under någon period av sitt liv bott eller arbetat på säteriet.

Här följer ett utdrag från inledningen till Hans-Åkes historik av Hästeryd.

Godsherrar, bönder, pigor och drängar

Mangårdsbyggnad på Hästeryds Säteri omkring 1930

”Hästeryds säteri är ett gammalt gods från mitten av 1300-talet och tillhörde från 1712 och fram till 1855 det Bondeska fideikommisset men byttes då ut mot Herrestad i Marbäck när den dåvarande fideikommissarien greve Gustaf Trolle-Bonde avled.

Från 1300-talet bestod Hästeryd av två gårdar med skilda ägare. Den ena gården köptes av Peter Erensisleson Bonde (d. 1356) som var häradshövding och son till en väpnare. Genom att den andra gårdens ägare skänkte sin gård till Vadstena kloster 1380 kunde Peters son Filip Bonde byta till sig även den andra gården mot en gård som låg i Östergötland.

Jöran Bonde som var sonsons son till Filip (d. 1598) hade sedan 1549 varit skriven till gården. Hästeryd brändes dock ner av danskarna 1568 och han flyttade till granngården Råby som han gjorde till ny sätesgård. Änkan skrevs dock till Hästeryd ännu 1630 vilket borde tyda på att en ny byggnad hade uppförts innan dess. Efter det gick gården från Bondesläkten på svärdsidan eftersom svärsonen Jöran Trulsson Kåse tog över den. Vid den tiden lär säteriet med underlydande ha varit fem mantal inom frihetsmilén.

Paret Bonde-Kåse fick bara en dotter Maria (d. 1660) och hon gifte sig med Jakob Jakobsson Pistol (d. 1655). En broder till Jakobs sonhustru ska sedan ha skrivit sig där varefter dotterns make pantsatte egendomen 1682 till Elsa Cruus. Efter-

som detta var Christer Bondes mor hamnade Hästeryd 1686 åter i släkten Bonde då panten inte kunde lösas in.

Under 150 år har sedan Hästeryd ägts, först av köpmansfamiljen Hernlund från Eksjö och därefter, under en för gården mycket betydelsefull period på mer än 100 år, av patron Axel Dahlström och hans efterkommande i familjerna von Malmberg och Rydström. Malin Öberg f. Bonde och hennes man Sven Öberg övertog gården 199. Dottern Anna Öberg tog över gården 2010 och sålde den igen 2011. Idag är Magnus Gunnarsson ägare till gården.

Före 1630 byggdes troligen en ny gård som förmodligen revs när den nuvarande huvudbyggnaden tillkom 1846 då ätten Bonde ännu var ägare.”

Besök www.frinnarydshembygd.se om du vill läsa hela historiken för Hästeryds säteri och de andra fastigheterna i Frinnaryds Socken.

Frihetsmil. Av häradsrätt fastslagen omkretsradie på cirka en mil runt en adelsmans sätesgård (eller annat jordagods), inom vilken frälsehemmanen 1569–1649 omfattades av särskilda ekonomiska privilegier. I praktiken tillämpades inte frihetsmilén på nya bevilningar och utskrivningar från och med 1620-talet. Betydelsen för skattskyldigheten minskade 1644 och upphörde helt 1649, varefter skjutsfärdspenningar skulle utgå lika från frälsehemman inom eller utom frihetsmilén. Frihetsmil förekom dock inom förvaltningen ända fram till reduktionen. (Förvaltningshistoriks ordbok)

Hockeygrabbar

Ännu kan vi inte skryta med att vår socken har fött någon världsmästare men ett par talangfulla hockeygrabbar som såg dagens ljus i Frinnaryd och i Sunhultsbrunn kan vi skriva några rader om. Bådas karriärer började i Tranås men avslutades av olika skäl tyvärr alldeles för tidigt.

Leif Lindsten

1945 fick Frank och Anna-Lisa Lindsten, i Frinnaryd, en son som de gav namnet Leif. Idrott var ett av Leif Lindstens stora intressen.

När Leif var i tonåren, i slutet av 1950-talet och början av 1960-talet, var det vanligt att man ägnade sig åt flera sporter parallellt. Leif spelade fotboll på sommaren och bandy och hockey på vintern. Han blev en viktig kugge i Frinnaryds IF i både fotboll och bandy.

Frinnaryd hade inget hockeylag men i Tranås fanns Tranås AIF. Hans hockeykarriär började tidigt i TAIF. 1960 blev Leif uttagen till Smålands lag i TV-pucken. Det året slutade Småland på fjärde plats.

Några år senare, redan som sjutton-åring tog han en plats i TAIF:s A-lag. På den tiden spelade TAIF i division 2, det som idag motsvarar allsvenskan, serien närmast under elitserien. Det här var långt innan det fanns proffskontrakt på den här nivån så hockey var något Leif ägnade sig åt vid sidan av sitt arbete på AM's rör i Tranås.

Att Leif var framgångsrik i både TAIF och Frinnaryd kan vi läsa i flera tidningsklipp från den tiden.

Karriären blev dock kortvarig. En höstkval i september 1966 omkom Leif tragiskt i en trafikolycka.

/Bosse Hörlenius

Taif Ishockey, div II årgång 1965-66. Ledare Hans Sanfridsson, Kalle Lindbom, och Åke "Kitten" Andersson. Övre raden: Åke Davidsson, Leif Ljunggren, Christian Brengdal, Bo Johansson, Staffan Karlsson, Rolf Lundberg, Lars Malmqvist, Rolf Lantz, Kalle Schildt och Lasse Schildt. Främre raden: Thomas Göransson, Leif Lindsten, Christer Petersson, Håkan Winslow, Bo Bergfeldt, Conny Hellgren och Arne Nilsson. (Foto från Eije Fasth's arkiv.)

Faksimiler ur Tranås-Posten 1965 och 1966

Jakob Karlsson

Jakob Karlsson föddes i Sunhult 1972. Kom tidigt, redan i femårsåldern, i kontakt med Tranås AIF:s pojkhockey. Pappa Mats, spelade själv i TAIF och då var det ganska självklart att Jakob skulle spela hockey.

Tillsammans med andra grabbar från orten blev det åtskilliga resor till Tranås ishall, mammor och pappor blev chaufförer och trunkbärare. Och var man inte på Bredstorp så tillbringades nästan all tid på isbanan vid Sunhults skola.

Jakob visade stor talang för ishockey och fick debutera före 16-års ålder i TAIF:s A-lag.

Han blev uttagen i Smålands lag i TV-pucken -86 och -87 innan han blev för gammal för att få vara med. Under turneringen 1987 utsågs han till bästa back och fick ta emot Lill-Strimmas pris. Plötsligt blev han intressant för lagen högst upp i seriesystemet.

Flera elitserielag uppvaktade honom, bland dem Leksand och Färjestad. Valet föll på Färjestads BK och 1989 gick flyttlasset till Karlstad för spel i elitserien. Här utvecklades Jakob ytterligare. Han blev uttagen i J-18 Landslaget och fick spela två EM men höjdpunkten var JVM i Tyskland 1992, med lagkompisar som Markus Näslund och Peter Forsberg, där Sverige blev 2:a. Jakob gjorde också ett tiotal matcher för Vikingarna (kan jämföras med Tre Kronor B).

I Färjestad blev det två SM-silver, men efter ett tungt -93 valde han att spela för Troja/Ljunby under ett år där han var med om att föra dem till kvalspel mot elitserien 1994.

Per Mårts, juniorlandslagets tränare och ny tränare för Västerås IK kontaktade Jakob och värvade honom till VIK. Där blev det elitseriespel åren 95-99 innan livet som proffs lockade. Då hade Jakob spelat i 10 år i elitserien.

Han sökte sig ut i Europa för att tillsammans med sin Malin och halvårige sonen Nils hamna i Hannover och hockeylaget The Scorpions. Efter två år där utökades familjen med dottern Nora.

De fyra åren i Scorpions blev en speciell upplevelse i många stycken. I laget spelade endast tre inhemska spelare,

Jakob en ny "Lill-Strimma"

Tranås AIF:s ishockey-lift Jakob Karlsson fick ta emot TV-puckens Snadepris, "Lill-Strimmas stipendium", i samband med finalen mellan Skåne och Norrbotten.

Jakob Karlsson korades till TV-puckens bästa back 1987, och det är ett nytt kvitto på vilken duktig spelare TAIF har. Det är högst svårt att en spelare som inte finns med i finalen får pris över huvudtaget.

Jakob visade redan i gruppspelet för två veckor sedan att han var värd utmärkelsen. Det är nästan ideel storspelare som fått "Lill-Strimmas stipendium" tidigare och det gör sannoligen inte utmärkelsen sämre.

Jakob Karlsson fick i all hast resa ner till Frölunda i Göteborg och mottaga priset efter finalmatchen mellan Skåne och Norrbotten (3-2).

Smålandskollen är väldigt duktig, sa TV-sportens blattare "Årkan" Parmström i direktutgången i TV när Jakob fick mottaga priset.

Det måste kännas bittert för Smålands TV-puckklubb med TAIF-spelarna Jakob Karlsson, Jimmy Fasth och Patrik Blom. Småland besegrade nämligen Skåne i gruppspelet med 5-3, men gjorde en dålig match därmed en plats i slutspel. Det följdes endast ett fullt mål.

Det delades också ut priser till bästa forward och

TAIF-liftet Jakob Karlsson fick mottaga TV-puckens främsta back Jakob fick priset vid TV-sportens direktinslag i samband med finalen mellan Skåne och Norrbotten.

Faksimil ur Tranåsposten dec. 1987

Färjestads BK 91/92 Jakob är tredje gubben från höger i tredje raden uppifrån. I raden framför sig har han bl.andra Håkan loob och Bengt-Åke Gustavsson.

Foto Strickan Kemne/Svenska Hockeyadeln

resten bestod av kanadensare och spelare från övriga Europa. Ishallen hade endast tre fasta väggar - den fjärde bestod av fläckande reklamstripes för att vädra lokalen i vilken rökning var tillåten. Scorpions hade en fanatisk publik som sjöng sig igenom matcherna och som tvingade laget ut från omklädningsrummet för att hylla dem efter en framgångsrik match.

Fyra år utomlands fick vara nog och familjen flyttade hem till Tranås där man byggde hus och pappa Jakob kunde fortsätta med elitseriespel, på behändigt

pendlingsavstånd, i Linköpings HC. Det blev två år i LHC innan det var tänkt att karriären skulle rundas av i Tranås AIF. I Tranås blev Jakob kvar men efterhängsna skador tvingade Jakob att avsluta karriären lite för tidigt 2005. Istället för hockey på elitnivå har Jakob varvat ner som juiortränare.

Efter hockeykarriären utbildade sig Jakob till mellanstadiepedagog och arbetar nu som mycket uppskattad lärare på Junkarmålsskolan i Tranås.

/Bosse Hörlenius

Tack och lov för GPS! Utan den hade jag nog fortfarande irrat runt och letat efter Frinnaryd, Sunhult och Askeryd och andra platser.

Det är inte så lätt för en ”utsocknes” att hitta rätt och absolut inte för mig som saknar lokalsinne. Fast det kan ibland ha sina fördelar, jag får se väldigt mycket.

Jag är alltså er nya diakon, (efter Christina). Jag diakonvigdes 2009 och har arbetat i några olika församlingar, längst i Månsarps församling, där blev det sju år, och nu närmast i Ulricehamns pastorat, med placering i Åsunden. Jag började i Aneby pastorat den 17 oktober 2022 och har träffat några yngre från Sunhult, på Allhelgonavandring och After school; varit med på frukost och Gemenskapsgrupp i Frinnaryds församlingshem och Lunken i Askeryd. Mina arbetsplatser är alltså på dessa platser och i Aneby.

Det jag känner särskilt för är att försöka få alla åldrar att samlas, en församling där det gränsöverskridande finns med i allt. Att kyrkan/församlingshemmet kan bli en träffpunkt utan att man måste engagera sig i grupper eller verksamheter. Kort sagt en ”familj”, som bygger på församlingsmedlemmar i första hand och anställda i andra hand.

Andra saker som jag brinner för är samtal med människor, enskilt och i grupper, t.ex. när man förlorat en nära anhörig, sådana grupper startar vi en gång på hösten och en gång på våren.

När man beställer samtal hos en diakon så kan det vara bra att veta att vi är gratis, för inga journaler och har tystnadsplikt.

Vad är diakoni mer för mig?

Det är att hjälpa människor till självhjälp. Jag kan finnas med som ett stöd vid kontakt med vården och andra aktörer i samhället. Sitta med som stöd till en ensamstående mamma/pappa som blivit kallad till skolan eller vara med som stöd vid en rättegång. Det finns många exempel.

Tack och lov för GPS!

Kanske är diakoni att göra det som ingen annan vill göra. Mitt uppdrag är att hjälpa människor att klara sig själva. Och det viktigaste för mig som diakon är att jag vill att människor ska få en egen personlig tro på Gud. Själv var jag tveksam om Han fanns och letade i allt möjligt, innan jag började tro runt 25 års ålder.

Det här var lite om mig som diakon, men diakoni är hela församlingens ansvar. Alla kan hjälpa till och behandla varandra väl, kanske ställa upp för den som mobbas, mm. Jag kommer inte ihåg det ordagrant, men det sägs att Einstein sa på sin tid:

”Det är inte den som gör det onda som är problemet, utan det är de som står bredvid och tittar på.”

Så låt oss göra lite var, då kan vi komma långt.

/Janet Andersson

Tel: 070 264 36 04
janet.andersson@svenskakyrkan.se

- Markentreprenad
- Fastighetsskötsel/service
- Renovering
- Maskinuthyrning
- Uthyrning lägenheter

Tel. kontoret 070 322 86 78 info@agrsalltjanst.se www.agrsalltjanst.se

Boksläpp av Det var länge sedan

- boken om Hanna Elisabeths universum

En lördag i november var det boksläpp i Piratensalen i på Badhotellet i Tranås. Där hade vi samlats som hörsammat Catharina och David Millers inbjudan.

Efter flera års arbete med historieforskning och bildgranskning släppte Catharina och David sin tredje bok: "Det var länge sedan". Boken som handlar om det universum som Catharinas mormor, Hanna Elisabeth, upplevde under sitt liv på Lindblads gård i Isaryd.

Under en underhållande och intressant timma lät Catharina oss uppleva en del av hur Hanna Elisabeths omvärld, i vår socken och dess närhet, såg ut under det förra århundradet. Hanna Elisabeth flyttade in på gården i Isaryd 1916 och levde där till 1969.

Boken, som är rikt illustrerad med fotografier framför allt tagna av bygdefotograf Oskar Jarén, kan köpas genom Frinaryds Hembyggsförening.

/Staffan Hellgren, text och foto

Projektering väg, bro och markarbeten
Jan-Olof Göransson, Slättergatan 12 573 38 Tranås
Tel. 0707-48 59 96 / 0140-159 96

Henry Sjöstrand

- europé, men i hjärtat ändå alltid Frinnarydsbo

Henry Sjöstrand är en av de personer som med sitt engagemang har bidragit med oerhört mycket kunskap om allas vår hembygd. Inte minst med ett flertal böcker, där "Från Svartebro till Socknamon" och "Frinnaryd i Småland" tillhör de mest kända. Det är därför självklart att våra medlemmar också bör få reda på litet mer om Henry själv.

Henry växte upp, först i Vagnsvik (nu Docklidsvägen 3), där även hans farfar, som kommit från Torpa till Frinnaryd, och annan släkt bodde, och i Solhaga på Vagngatan i Frinnaryd, ett hus som hans

far Fritz Johansson med hjälp av Andreas Pettersson själv hade byggt 1940. Farfadern, gamle vagnmakarn Frans Emil Johansson (f. 1861), och senare hans söner, bl.a. Henrys far, startade Vagnfabriken, som sedermera blev snickerifabrik och på slutet möbelfabrik. Tyvärr brann den ner 1976.

Henry och hans syster Margit gick i folkskolan i Frinnaryd, årskurs 1-6. Hans lärare var i småskolan Lilly Bejre och sedan Erik Hjalmdal, den senare lärde också Henry att spela orgel och piano. Henry vikarierade t.ex. sommaren 1953 som kantor i Frinnaryds kyrka. 1945, som skolelev, besökte Henry per cykel med sina klasskamrater Stjärneborg, där Malte Liewen Stierngranat, som då bodde på Påtorpet, bjöd in till sitt museum, visade sin museisamling och berättade spännande historier han varit med om.

Henry har varit och är ganska sportintresserad och som ung var han periodvis aktiv inom fotboll och orientering, på vintern lite bandy. Bl.a. kommer han ihåg en kurs på konditori Solhem ca 1950, där han och hans kamrater fick lära sig lägga bana och leda tävling. Ledare för kursen var Sven Adolfsson, Egon Hallberg och dennes klubbkamrat Djurberg från Hakarp.

Efter folkskoletiden var det dags för realskolestudier i Tranås i fyra år, som följdes av gymnasiestudier i Eksjö. Anledningen till att det blev Eksjö läroverk var att det då ännu inte fanns någon latinlinje i Tranås. Ett annat viktigt skäl var att han i Eksjö kunde bo inackorderad på det nyttillkomna förnämliga Elevhemmet, ägt av Landstinget, där han för 140 kronor i månaden åtnjöt både husrum och mat. Så man kan

säga att Henry flyttade från Frinnaryd 1953 i samband med att gymnasiestudierna började. Studentexamen i Eksjö 1955.

1954 gjorde Henry och hans kamrater en skolresa till Schleswig-Holstein i norra Tyskland, en oförglömlig resa, det var fråga om kamratutbyte med en tysk skola och utflykter till Heide och öarna vid Nordsjökusten. Besök i det då fortfarande sönderbombade Hamburg. Just då pågick VM i fotboll i Tyskland och Henry berättar att han fick möjlighet att se en av matcherna på TV där, hans första TV-upplevelse. Först 1963 köpte familjen sin egen TV i Göteborg.

Efter studentexamen var det dags för nästan två års sammanlagd militärtjänstgöring i omgångar, utbildning till värnpliktig officer, i bl.a. Linköping, Hässleholm och Eksjö. Utbildningen innebar även gratis körkort för lastbil och buss samt specialistkunskaper när det gäller all slags ammunition och sprängmedel inom den svenska försvarsmakten.

Så var det dags för studier i Lund. Under studieåret 1958 - 1959 bodde Henry en tid i den internationella studentstaden i södra Paris, studerade vid Sorbonne, förkovrade sig i det franska språket och lärde sig kontinentens vanor och bruk och inte minst storstadens puls, en tid han gärna tänker tillbaka på.

Sommaren 1960 reste han och ett par goda vänner i Syd-europa, en spännande resa som Henry gärna tänker tillbaka på. Det var då som de politiska

förhållandena var särskilt känsliga i Frankrike i samband med Algerietkrisen.

Under åren 1962-1965 doktorerade Henry i romanska språk med franska och italienska som huvudspråk vid Göteborgs universitet. Han var sedan universitetslektor där och tillbringade även en hel del tid för forskning i Italien. Under början av 60-talet hade Henry arbetat som lärare i latin och franska, bl.a. ett par terminer 1960-63 på läroverket i Tranås. Där träffade han sin blivande fru, Siv, som också var lärare på skolan. Det blev framförallt tredje ringens elever han fick ta hand om, dvs sista årets elever före den gamla studentexamen.

1962 genomgick han s.k. provår vid Bromma läroverk. Det var nödvändigt för att kunna bli ordinarie lärare, som han blev våren 1963. Han kom tillbaka till Tranås och var lärare där något år. 1962, alltså under doktorandtiden, gifte sig Henry och Siv. Under största delen av 60-talet bodde de sedan i Göteborg, där också deras dotter föddes.

1964, under Kalla krigets värsta tid, reste Henry och Siv till Berlin för att bl.a. gå på opera i Östberlin. Tack vare operabiljetten slapp man stå i den långa kö som alltid bildades vid Friedrichstrasse, U-Bahngränsen mellan Öst- och Västberlin.

I slutet av 60-talet sökte och fick Henry en ordinarie lektorstjänst vid Platengymnasiet i Motala. Det ordnade sig bra för familjen, eftersom även Siv fick en lämplig tjänst i Motala. Under mer än 30 år undervisade Henry på Platengymnasiet i franska och latin och under tio års tid ledde han också en vecka varje år i januari månad studieresor till Rom med elever från högsta årskursen. En gång blev deras plan bombhotat så att de måste återvända för nödlandning på Kastrop och noggrann kontroll av flygplanet.

I Motala har familjen bott i ett hus vid Vättern i alla år, de har också ägt en fritidsfastighet söder om Ödeshög.

Dottern Anna föddes 1967 och hon har två barn. De bor i Skåne och Henry besöker dotterns familj med jämna mellan-

Margit och Henry vid Vagnsvik 1936-37-

Småskolan med Lilly Bejre 1943. Henry längst till vänster

Aina Hult, Gunbritt Palmkvist, Henry och Ullagreta Palmkvist 1937-38

rum. Som erfaren bilförare är han van att köra långa sträckor. Under början av 60-talet jobbade Henry nämligen då och då för en biluthyrningsfirma i Köpenhamn, för vilken han körde hyrbilar som skulle levereras till Paris eller Sydeuropa.

Henry har alltid varit intresserad av både släktforskning och sin hembygd och hade täta kontakter med sin familj i Frinnaryd. En dag i slutet av 60-talet frågade Henrys farbror Hubert om Henry kunde hjälpa Hembygdsföreningen med socknens torpinventering, vilket Henry accepterade. Han utförde själv arkivforskning och dokumentation, Hubert ombesörjde bl.a. alla skyltar till torpen och resultatet blev en värdefull bok så småningom. Torpinventeringen var klar och alla torpskyltar utsatta 1973. Henry ledde sedan från 90-talet och framåt åtskilliga torpvandringar i trakten.

I samband med årsmötet 1973 i Frinnaryds hembygdsförening blev Henry tillfrågad om han kunde tänka sig att författa och redigera en sockenhistorik. Även detta blev efterhand verklighet. Material samlades in och resultatet blev socknehistoriken "Från Svartebro till Socknamon" som blev klar 1980 och den är än idag mycket populär. Den kan köpas hos hembygdsföreningen. Ersättningen för det enorma arbetet med boken blev en fin kamera samt stor uppskattning vid flera tillfällen. 1982 på den traditionella sommarfesten i Sunhult höll Henry hembygdstalet och berörde då bl.a. traktens historia och ortens dialekt som finns beskriven i ett par av hans böcker. 1984 delade Henry och Olle Lindkvist, då ordförande i Frinnaryds hembygdsförening, Aneby kommuns kulturstipendium. Och därefter, 1997, tilldelades Henry Jönköping Läns Hembygdsförbunds guldmedalj "För gagnande hembygdsvård" för sina böcker, bebyggelseinventering, florainventering och kartläggning av emigrationen från socknen.

Henry har också forskat i Smålands flora och gjort inventering av växter, vilket finns att läsa om i hembygdsboken samt i det stora praktverket Smålands flora som utkom 2007 och där Henry var delförfattare och språkexpert.

Boken om bygdefotografen Oskar Jarén skrev Henry på uppdrag av Jönköpings Läns Muséum 1983. Uppdraget fick han av Gunnar Lindqvist, då landsantikvarie. Boken finns numera att beställa på Bokbörsen. Glasplåtar och negativ som fotoklubben hade sparad, överfördes i deposition till Jönköpings Läns Museum vid denna tid.

Jarénboken "Frinnaryd i Småland" presenterades i samband med en stor utställning med Jaréns fotografier i Jönköping 1983. Utställningen visades också som vandringsutställning på flera andra orter i länet. Både bok och utställning recenserades positivt både i rikspress och lokalpress.

Genom sitt stora intresse för släktforskning vet Henry att han på sin farmors sida härstammar från släkten Danckwardt från Lübeck, det finns också andra tyska anor, men huvuddelen av släkten är helsvensk. Åtskilliga har utvandrat till Amerika, där Henry har gjort åtskilliga besök hos släktingar under årens lopp.

Henry Sjöstrand med alla sina erfarenheter från många platser i världen har aldrig glömt sin hembygd som, vilket han själv säger, har präglat honom djupt i hans livsuppfattning och värderingar. Detta gäller inte minst naturen, kulturen och människorna i Hembygden. Kontakterna med systemen Margit och hennes familj, med släkt, vänner och bekanta har

alltid varit täta och omfattande. Detta gäller självklart också Hembygdsföreningen alltifrån Olle Lindkvists tid och framåt! Det bör kanske tilläggas att Henry har skött Hembygdsföreningens hemsida som webbredaktör under de senaste 10 åren.

Tack, Henry, för att jag fick möjlighet till en pratstund med dig!

/Birgitta Kellner

Henry har skrivit ett flertal böcker. En av de senaste heter "Strövtåg i Latium". Henrys bakgrundsmiljö finns utförligt beskriven bl.a. i följande böcker och artiklar:

- *Från Svartebro till Socknamon. Om Frinnaryds socken i Småland. 1980*
- *Frinnaryd i Småland. Bygdefotografen Oskar Jaréns värld, Jönköping 1983*
- *Nordsmåländska bilder, Visby 2014*
- *Ett flertal artiklar i Frinnaryds Hembygdsförenings årsskrift Sockenbladet 1980-2014.*
- *Minnesfragment, från barndom och uppväxt, 2014*
- *Torp och backstugor i Frinnaryds socken, 2016*
- *Näktergalarna i Nättraby (essäer) 2017*
- *Strövtåg i Latium, miljöer, minnen, människor, 2019*

granitor

TOGETHER
TO GET THERE

ELTEKNIK - SECURITY - INDUSTRI & FASTIGHETSautomation - ENERGITJÄNSTER - OVK
Johan Råsberg 070-345 14 99, Dan Johansson 072-503 82 76, Johan Pauli 072-503 83 65

JLŠ

Mek & Servic

0140-14884

Reparation och Service av alla bilmärken
Ordnar ombesiktning vid reparation av 2:or

www.jlmek.se
johan@jlmek.se

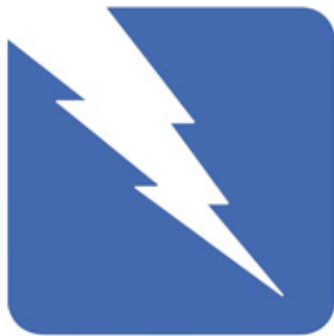
Mekonomen
Bilverkstad

070-336 25 22
www.htrad.se

TRÄDFÄLLNING • BESKÄRNING
RÖJNING • TRÄDGÅRDSARBETE

JFS ELTEKNIK

**Din lokala
elinstallatör**

Tel. 010-33 33 550
jfselteknik.se

— *ÖstSvensk* —
Miljöisolering

- Isolerar med cellulosa och träfiber
- Säljer tätskikt med systemgaranti
- Säljer produkter från:

HUNTON
Av naturen. För naturen.

**För priser och information
gå in på:**

www.ostsvenskmiljoisolering.se

eller ring 070 679 66 79

**BYGG
& MARK
HÖGLANDET**

**Din lokala Byggentreprenör
NYBYGGNATIONER • RENOVERINGAR**

Kontor 076-815 88 22
Tomas Axelsson 070-320 33 00
Ulf Holgersson 070-210 37 11

Allianskyrkan i Sunhultsbrunn

Min man och jag blev Sunhultsbor i januari 2014. När man lämnar storstaden och kommer in i en ny kommun, så blir det mycket man vill ta reda på, för att komma in i den nya miljön.

George Sunbring berättar att Allianskyrkan inte alltid har stått, där den står i dag. Ursprungligen stod den i Vallstorp där den byggdes 1871. Då hette den Missionshuset. Först 1977 ändrades namnet till Allianskyrkan.

Kraftiga granstolpar ställdes lodrätt, som väggar. Sedan stående panel, på underliggande reglar. Då fanns det inget samhälle här i Sunhultsbrunn. Vallstorp var samlingspunkten och där fanns också en lanthandel.

När brunnsverksamheten tog fart i Sunhultsbrunn på 1880-talet, tog man beslutet att flytta Missionshuset till

Sunhultsbrunn. Man plockade ner byggnaden i delar, som numrerades, för att sedan kunna monteras upp igen.

Grundstenarna till det gamla Missionshuset finns kvar i Vallstorp. När husdelarna kom fram till Sunhultsbrunn fanns den nya grunden på plats. Så stommen i nuvarande Allianskyrkan är alltså densamma som i Missionshuset i Vallstorp. Året för flytten var 1898.

Missionshuset efter flytten in i Sunhults samhälle.

Det var ingen pastor anställd i församlingen utan man kallade olika resepredikanter. Så var det fram till 1930-talet, berättar George.

När George var barn, så gick han i söndagsskolan i Missionshuset. Han berättar att man kom direkt in i stora salen när man klev in genom ytterdörren. Där inne fanns en stor kamin, som man eldade i för att hålla värmen.

I lilla salen hade man söndagsskola. Där fanns också ett litet kök.

Utomhus, bakom kyrkan, låg en liten rödfärgad bod med ved och där fanns också ett gammaldags dass. Allianskyrkan var vid den här tiden rödfärgad.

År 1955 höjdes taket på Allianskyrkan, så att man kunde bygga en lägenhet på övervåningen.

År 1965, alltså tio år senare, byggde man till Allianskyrkan genom att bygga ut den i vinkel. Då installerades också inomhustoalett.

Efter ett förslag från Roland Sunbring, Georges far, startades år 1962 en UV-kår i församlingen. Den verksamheten pågår än idag.

I dag är Marianne Enell anställd som pastor och föreståndare i församlingen. Vid pastorsinstallationen, för Marianne var Lars-Gunnar Jonsson med. Han gjorde sin första pastorstjänst här i Allianskyrkan. En tjänst som delades med Frinnaryds missionsförsamling och Kapela Alliansförsamling.

/Yvonne Bäckelid

Att vara pastor är en livsstil

Jag har besök av Marianne Enell. Hon har varit i Docklidkyrkan och mött barnen, som går på "Solis". – Det är extra speciellt att möta barnen till de barn jag hade i "Solis" för flera år sedan, säger Marianne.

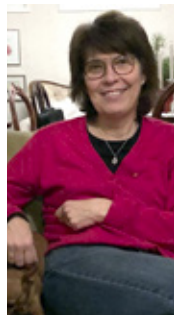
Vi sätter oss i köket och dricker te tillsammans. Det är inte svårt att hålla igång samtalet.

För några år sedan var jag själv med på en samling med "Solis" i Docklidkyrkan. Då fick jag se Marianne in action.

– Du skulle kunna ha egna barnprogram i TV, säger jag. Du kan verkligen fånga barnen och få dem intresserade. När du tar fram din resväska, öppnar locket och börjar berätta, då sitter vi som tända ljus, både barn och vuxna, fortsätter jag. Redan tidigt kände Marianne att det var barn och ungdomar hon ville arbeta med.

Under ett år gick Marianne på Bibelinstitutet i Örebro. Det var 1986-1987.

Under åren 1988-1991 reste hon runt i Sverige och hade barnmötesveckor. Då besökte hon också traktens skolor och fick ha lektioner med sång och Bibelberättelser. Det blev många arbetstimmar under de åren.

Marianne Enell Redan 1991 blev Marianne anställd här i Frinnaryd/Sunhults frikyrkoförsamling, som ungdomsledare. Därefter arbetade Marianne både i Pingstkyrkan i Aneby och i Turistkyrkan på Teneriffa.

Under alla de här åren har Marianne, oavsett var hon arbetat, kunnat komma hit ibland för att möta ungdomarna i UV och barnen i "Solis".

Marianne har haft pastorstjänster i olika samfund. Under åren 2002-2011

var Marianne för andra gången anställd här i församlingen, nu som pastor. Det var en tjänst, som delades med Kapela Alliansförsamling. Hon har också haft pastorstjänst i Lekeryds Pingstförsamling och i Saronförsamlingen i Ryd.

I dag är Marianne anställd för tredje gången här i församlingen. Nu som pastor och föreståndare.

Marianne bor i dag i sin mammas föräldrahem, i Axeryd. Sjunger och spelar gör hon både på fritiden och i olika samlingar. Hon läser böcker, jobbar i trädgården och går promenader i skog och mark. Hon håller kontakt med många av alla de vänner som hon har fått under åren.

– Att vara pastor är en livsstil, säger Marianne. Den lever man i under dygnets alla timmar.

/Yvonne Bäckelid

Ägg

Br. Hylltbringars

Hylltan, Aneby | 070-207 66 79

Länsförsäkringar
Fastighetsförmedling

Aneby: 0380-453 00 / Eksjö: 0381-100 10

Vi hjälper dig med din **bostadsaffär**

DET GRÖNA SÅGVERKET

- NÄRPRODUCERAT VIRKE

- VIRKE FRÅN HYGGESFRITT SKOGSBRUK

- VIRKE MED LÅGT KLIMATAVTRYCK

HYVLAT OCH OHYVLAT VIRKE
STOLPAR, REGLAR OCH YTTERPANEL MED MERA...
VED • TIMMERHUS • SPECIALPRODUKTER

VERKSAMMA HELA VÄGEN FRÅN PLANTAN
TILL DET FÄRDIGA TIMMERHUSET

DEN FLEXIBLA SÅGEN!

Vi säljer virke till både företag och privatpersoner. Fullskaligt sortiment av både hyvlat och ohyvlat virke. Vi kan såga upp till 7,5m längder. Slå gärna en signal för att höra vad som finns. Skulle just det du behöver saknas, så fixar vi det.

Välkommen till oss!

EKA SKOG
0140-230 05 • ANEBY

Barkäng Säg 1, 578 91 Aneby - 0140-230 05 - info@ekaskog.se - www.ekaskog.se

KANONADEN

ENTREPRENAD

Bockängsgatan 2, 571 38 Nässjö

Tel. Nässjö 0380 - 555 250 Tranås 0140 - 12101

Josef i Bageriet
070-28 51 517
Försäljningsvagnen:
076-10 77 340
schilling@spray.se

- Flygfoto
- Digitalisering av smalfilm & VHS-band

SWH Layout

0730-846986

info@swhlayout.se

www.swhlayout.se

Frinnaryds Antik

En dag i november 2022 fick Staffan och jag förmånen att besöka Anita Danielsson i hennes affär FRINNARYDS ANTIK på Åbrovägen i Frinnaryd.

Anita berättar att "allt" började 1998, då Anita skulle hjälpa sin mor och far att köpa ett hus. F.d. Rosells charkuteri-affärsfastighet verkade intressant, då det även skulle finnas ett stall på tomten. Anitas mor var nämligen hästintresserad. Stallet var dock inte riktigt som man tänkt sig. Det slutade med att Anita själv köpte huset. För när Anita åkte till Frinnaryd och tittade på huset, byggt 1923 eller 1925, blev hon helt hänförd av den svängda trappan, belägen i lägenhetsdelen av huset och beslutade sig spontant för att köpa huset själv. Huset hade byggts som en kombinerad byggnad med både privat- och affärsdel.

Anitas dröm var att hitta ett hus som påminde henne om farmors hus i Åby utanför Norrköping där hon lekt som barn många gånger. Hon älskade huset och tänker gärna tillbaka på alla somrar hon tillbringat där. Tyvärr fick Anita aldrig träffa sin farfar. När farmodern också gått bort tog Anitas faster över huset. "Rosellhuset" påminde henne om farmors hus. Det är från sin farmors hus Anitas intresse för gamla saker föddes.

Rosells affärsfastighet

Ebba Rosell var den sista att driva affären, som hade varit i släktens ägo hela tiden

1999 blev det inflyttning. Flytten gick från Ödeshög till Frinnaryd. Det fanns mycket att göra i huset som bland annat uppvissade vattenskadorna. Men både Anita och hennes två barn är prak-

tiskt lagda och alla hjälpte till med renoveringen. Anita var 20 år när hon tillsammans med sin f.d. man renoverade och byggde om ett hus första gången och hade så att säga "vanan inne".

Man har inte gjort någon ändring av själva rummets utseende utan det är detsamma som när huset byggdes.

Tanken var att dottern Chatrine och Anita skulle ha en gemensam verksamhet med att renovera och sälja gamla möbler. Chatrine är utbildad dekomålare med ådringsmåleri som specialitet. Under tiden i Frinnaryd gjorde hon en hel del målningsarbeten på Hollandhus i Stjärneborg. Anita som har målning som terapi och med ett brinnande intresse för gamla lampor av alla slag skulle ta hand om affären. Efter ca ett år flyttade dock dottern för att bosätta sig med sin sambo och fadern till hennes barn i hans farfars föräldragård. Chatrine

kommer vi att återkomma till i samband med nästa utgåva av Sockenbladet.

Farmors hus i Åby

Antikaffären öppnade Anita för att glömma den smärta hon levt med i många år, bl.a. på grund av två trafikolyckor. Hon hade och har sjukpension och var orolig för om hon skulle kunna köpa huset. Hon lyckades dock. Dessutom gick Försäkringskassan med på att hon fick jobba fem timmar per vecka i affären som arbetsterapi, vilket hon inte hade kunnat göra på annan ort. Fördelen ansåg man vara att hon då inte tvingades resa någonstans med den starka smärta hon hade och har. Anita är än idag tacksam till Försäkringskassan och Skattemyndigheten.

Anita har den senaste tiden mått sämre än vanligt men hoppas få en operation i början av nästa år, vilket förhopp-

ningsvis gör att hon därefter långsamt kommer att känna sig piggare. Planen är att 2023 bli mer aktiv och starta både Facebook- och Instagramkonto för sin marknadsföring.

Utan andra människors hjälp, inte minst alla snälla grannars, skulle Anita inte kunna hålla på med rörelsen som hon gör. Sonen, som bor i Mjölby, hjälper till vid behov. Även Anitas särbo är behjälpsam med praktiska saker.

Nyligen tömdes Anitas mors hem och många saker därifrån finns nu i affären. De återkommande auktionerna i Frinnaryds bygdegård är en annan källa till inköp. Snälla människor hjälper henne att bära hem sakerna.

Lampor, Anitas passion, ”pilllar” hon med korta stunder i taget.

Anita har några trogna kunder men hoppas få fler nästa år då hon kommer ut på internet. I början, när båda barnen bodde hemma, orkade hon mer än idag.

Man kan verkligen säga att Anita har många färdighe-

ter, alla självlärda. Hennes mamma var sömmerska och klädde även om möbler, hennes pappa var både elektriker och flygplansmekaniker. Från dessa två lärde sig Anita mycket. När hon var nio år köpta föräldrarna ett hus i Sya som var i stort renoveringsbehov och byggdes om. Anita fick också hjälpa till och detta blev hennes första erfarenhet av att renovera och bygga om ett hus.

Anitas antikvitetsaffär har öppet söndagseftermiddagar. Kunder är väldigt snälla och kräver inte att hon ska bära själv, säger Anita. Betalning sker med swish (helst) eller kontant.

Utställda instrument, fiol, dragspel, trumpet, mandolin, är från Anitas sårbos far.

Hela nedre våningen på huset – som vi fick besöka – består till 100 procent av gamla möbler och saker. Ett matbord från Hästeryd pryder sin plats i ett av rummen.

I själva lägenheten finns en fantastisk vedspis. Kakelugnarna är tyvärr inte möjliga att elda i men Anita har installerat en annan eldstad i gammal stil.

I affären finns nästan allt man kan tänka sig, bord, stolar, skåp, porslin, lampor och smycken. Ålskare av gamla prylar hittar säkert någonting att köpa.

Interiörer från Anitas privata del av huset.

Den vackra järnkaminen har Anita själv restaurerat och den ger skön värme under kalla vinterdagar.

Den pampiga trappan upp till övervåningen är den del av huset Anita tycker mest om.

Vedspisen i Anitas kök finns har funnits på samma plats sedan huset byggdes. Även golvet är original.

Anita gav oss ett par råd innan vi lämnade henne:

- Statyer av krossad marmor ska man inte köpa.
- Ha inte alltför brått att slänga dina gamla saker eller saker du ärver. De

är ofta unika och utgör del av vårt kulturarv. Låt dem inte försvinna till utlandet!

*/Birgitta Kellner
Foto Staffan Hellgren*

Vi är ett av Sveriges ledande el-, mekanik- och energiföretag med bred kompetens och kunnig personal.

Låt oss bli din kompletta partner!

El - data - fiber - larm - lantbruk

**KONTAKTA OSS PÅ
TFN 0140-190 95 ELLER
0380-413 00 FÖR MER
INFORMATION**

elajo

/OPTIMERA/

DIN BYGGHANDEL i ANEBY

Tel 0380-584 600

www.optimera.se

Öppet: Månd - Fred 6.30-17.00. Lörd 9.00-13.00

ALLT INOM BYGG & TRÄDGÅRD
AGA – GAS – PRIMA GAZ GASOL

SUNHULTS GÄSTGIVERI

Hotell Restaurang

Bygatan 16, Sunhultsbrunn

Tel. 0140-211 00, 070-324 14 30

ÖPPETTIDER

VINTER: Månd-Tisd Stängt, Onsd-Sönd. 10.00-20.00

SOMMARTID: Öppet alla dagar.

— Vi tar även beställningar —

www.sunhultsgastgiveri.se

Nu blir vi en ännu mer förstående verkstad.

Men du blir fortsättningsvis omhändertagen av samma personal. Och att vi redan känner varandra gör att vi snabbt och enkelt kan hjälpa dig med det du behöver.

**Nybilsgarantin
gäller alltid!**

Vi förstår bilar. Vi förstår dig.

- Däck, däckhotell
- AC-certifierad
- Hjulinställning
- Släcker bilprovningens 2:or
- Servar och reparerar alla bilmärken
- Maskinsköljning automatlådor
- 3 års garanti
- Rutbyten
- Assistansförsäkring 1 år ingår vid service
- Försäkringsarbeten

Hullaryds Bilservice AB

0140-22010 info@hbil.se meca.se

Mån-Fre 06.30-16.00

M E C A

Sundhults

Entreprenad & Skogsvård AB

Ring!
0703-697665

- Grävning
- Trädfällning
- Skogsvård

Begravnings seder i förändring

På väg ut från ett intressant besök på Boda Skogs museum i Askeryd, föll min blick på en bok som på omslaget hade en känd målning av Sven Ljungberg.

Konstnären har kallat målningen ”Mor är död”. Boken var utgiven av Jönköping läns museum i serien Småländska kulturbilder. Askeryds hembygdsförening sålde ut en del av sin litteratur och boken inköptes till det facila priset av fem kronor. Väl hemma bläddrade jag förstrött i boken och plötsligt såg jag rubriken: **John Erik Göransson från Frinaryd minns.**

John Erik var en engagerad och mångårig medarbetare i kyrkans arbete i socknen. Han har här blivit intervjuad för museets räkning. Avsnittet inleds med orden: Det är med hjälp av konkreta, autentiska och människonära minnen som museet kan lägga historiska och kulturella perspektiv på de frågor vi nu har i samhället. När människor berättar sin egen historia bekräftas att vi alla bär på en historia som inte bara är värd att berättas utan som också utgör en del av vårt kulturarv.

Här följer en sammanfattning av John Eriks personliga erfarenhetsberättelse ur museets minnessamling från 2005.

- Den första begravningen jag var med på var min mormors. Året var 1928 och jag var åtta år. Samling skedde i sorgehuset klockan åtta där kistan med liket stod med locket öppet i trädgården, omgiven av granar med brutna toppar. Efter att de församlade bjudits på kaffe, var det en granne med talets gåva som ”läste ut” liket och en psalm sjöngs gemensamt.

Så var det dags att lägga locket på kistan och lasta den på en flakvagn dragen av två hästar. Jordfästningen ägde rum före gudstjänsten och kistan fick stå kvar i kyrkan under gudstjänsten.

I min barndoms by, liksom i andra byar, var det vanligt att man skulle visa vördnad för den döde. Det skedde genom att man la ett kors av granris, omgivet på var sida av en gran med bruten topp utmed den väg begravningsföljet skulle färdas.

Kistan med den avlidne förvarades på gården, ofta i en bod eller annat utrymme eftersom det inte fanns något bårhus i Frinaryd. Det byggdes först 1958.

Begravningsgästerna följde gående efter kistan. När följet närmade sig kyrkan stod ringkarlen beredd att ringa och kyrkklockorna ringde ända tills man var framme vid kyrkan. Klädedräkten skulle vara svart. Det var noga att inget t.ex. ett smycke bröt mot det svarta. De närmast sörjande kvinnorna bar slöja den dagen som skulle täcka ansiktet. Frack var vad som gällde för herrarna, liksom stormhatt. För att jag skulle kunna övervara en begravning i slutet av 40-talet var jag tvungen att hyra en frack eftersom jag inte ägde någon egen.

Det var enbart jordbegravningar som förekom. Kremering var inte så vanligt på landsbygden. Första stoffet som skulle kremas var 1979, om jag minns rätt.

En förändring som jag upplever var bra, är att det råder jämlikhet på kyrkogården. Tidigare kunde välbärgade och högt uppsatta personer köpa en gravplats. Det förekom ofta att en större gravvård restes. För detta uppläts ett område på kyrkogården söder om kyrkan. Motsatsen till detta var något som kallades ”linjen” norr om kyrkan. Där begravdes den som inte hade ekonomiska möjligheter att köpa en gravplats. Detta kunde innebära att äkta makar fick vila på skilda platser på kyrkogården, eftersom det inte gick att önska några platser. När en grav i ”linjen” hade grävts sattes det ned ett plank och med det som skiljevägg var det lättare att gräva nästa grav och på så sätt spara mark. Någon gravsten restes sällan på dessa gravar.

Idag är det full jämlikhet på kyrkogårdarna. Alla har samma gravrätt Kistläggningen av den döde skedde ofta i hemmen i en egentillverkad kista. Idag ombesörjer begravningsbyrån det mesta kring en begravning. Samlingen sker direkt i kyrkan och minnesstunden hålls i någon lämplig lokal såvitt inte samlingen upplöses direkt efter jordfästningsakten. Klädseln kan anges som valfri i dödsannonsen.

Nuförtiden är det ofta förekommande att begravningen sker i stillhet eller inom familjekretsen, något som förr var mycket ovanligt. Då var en begravning hela bygdens angelägenhet.

Denna privatisering av begravningshögtiden utgör den mest markanta skillnaden mot gamla tiders begravnings sed.

Så uttrycker Torgny Lindgren det:

Döden var vanligare förr.
Den bodde i samma hus som vi.
Den gick genom samma dörr.
Nu märker vi knappt att den vandrar förbi.
Det tycks som den inte längre fanns.
Döden har flyttat någon annanstans.

/Kerstin Karlsson

Smålandsvägen 6 573 97 TRANÅS Tel. 0140-500 37
E-post: Info@lantteknik.se Hemsida: lantteknik.se

Ammi arbetar på en modern begravningsbyrå

Ammi Malgeryd har lång erfarenhet av att möta människor som precis har förlorat en anhörig och behöver hjälp och råd i en helt ny situation. Under åtta år har hon arbetat på begravningsbyrå i Kristianstad och i Jönköping.

Nu bor Ammi i Bänarp och pendlar sedan fyra år tillbaka till jobbet på Fribergs begravningsbyrå i Tranås. Vi träffas i de nya lokalerna i gamla Wigenshuset. De är ljusa och fräscha och välkomnande. Tanken på döden känns befriande lite påtaglig trots att den här är ständigt närvarande.

Ammi trivs väldigt bra med arbetet som begravningsrådgivare. – Jag tar emot anhöriga som kommer för att beställa en begravning. Vi går igenom allt, planerar, bestämmer dag, tid och plats, allt runt omkring. Man får ha begravningen var man vill men oftast väljer man att ha begravningen på den plats man är bosatt eller har bott den mesta delen av sitt liv, dit man har en anknytning, berättar hon.

Förr var det inte självklart att bli begravd på kyrkogården, det hände till och med att man köpte sig den rätten. Idag är det annorlunda. Nu har alla rätt till en gravplats. Du betalar för den med begravningsavgiften på din skattsedel. Däremot måste du vara medlem i Svenska kyrkan för att få ha begravningsakten i kyrkan. Det förekommer att man kan betala för att få ha akten i kyrkan om du inte är medlem men det är upp till varje församling om de tillåter det och vad det i så fall kostar.

– Är du inte medlem kan du istället ha en borgerlig begravning. Den borgerliga begravningsakten är helt utan kristna förtecken. I Frinnaryds socken finns det lokaler som kan fungera för en borgerlig begravning, Bygdegården i Frinnaryd, Hembygdsgården i Sunhultsbrunn till exempel. Kommunen är skyldig att tillhandahålla lokaler för det ändamålet. Är du med i en frikyrkoförsamling går det naturligtvis bra att ha begravningsakten i deras kyrka.

– Borgerlig begravning blir mer vanlig. Vi gör oftare ett aktivt val när det gäller medlemskap i Svenska kyrkan och alltsedan kyrka och stat skildes åt har antalet medlemmar minskat stadigt.

– Det finns heller inget som tvingar dig att ha begravningsakten i någon speciell lokal. Du kan till och med ha den hemma i din trädgård. Det viktiga är att det sker med respekt för den döde, alltså under värdiga former.

Förr i tiden kunde vi läsa att familj, släkt och vänner tog farväl i hemmet, kanske med öppen kista. Den döde stod lik under ett antal dagar i hemmet eller en bod. Förr byggde man ofta sin egen kista. Hur är det idag?

– Att stå lik förekommer inte längre. Däremot händer det ibland att någon tillverkar en kista åt en anhörig. Nu tar man farväl innan begravningsbyrån hämtar den anhörige, där man bor eller på sjukhuset. Då kan man ju vänta något dygn för att låta anhöriga eller vänner se den döde. Slutgiltigt farväl tas vid begravningsakten.

– Numera blir kremering allt vanligare, faktiskt vanligare än jordbegravning under de sista åren. I Sverige har vi tydliga restriktioner när det gäller hanterandet av en askurna. Om man vill sprida askan i ett vattendrag eller någon annanstans får man göra en ansökan hos länsstyrelsen. Det är inte ovanligt att aska sprids i Sommen eller i Vättern eller i havet, däremot är det svårare att få sprida askan på mark. Vi har inte riktigt lika liberala regler som i USA, så vi får inte ha våra anhöriga stående på spiselkranen i vardagsrummet.

Begravningsättet akt med urna har också blivit vanligare efter pandemin. Anledningen till det kan vara att det tar för lång tid innan begravningen kan genomföras. Det är lag på att jordfästning eller kremeration skall ske inom 30 dagar efter dödsfallet. Om man drar över den tiden är kremeration att föredra. Då sker kremering först och det blir en begravningsakt i kyrkan med urna istället för kista. Därefter avslutas det oftast på kyrkogården, med urnsättning.

Ammi Malgeryd

Kistor finns i olika material och pris-klasser, alltifrån dyrare kistor i ädelträ till enkla kistor som man klär med kyrkans eller ett eget bårtäcke. Det går också bra, även om det inte förekommer ofta, att själv tillverka en egen kista. När det gäller kistor har de flesta byråer att antal kistor som man kan få se om man vill.

Vi är dåliga på att prata om döden och vår egen begravning, säger Ammi.

– Det vita arkivet, livsarkivet, är en möjlighet att fundera över sin egen död och begravning. Det är också ett sätt att göra begravningen lättare för de anhöriga som skall ombesörja den. Det är faktiskt ganska vanligt att det används. Många har nog tänkt till lite ändå. Kanske är vi mindre rädda för att fylla i ett formulär än att prata om vår förestående död.

Annonserna har också förändrats under åren. Idag kan du bestämma innehållet helt själv liksom vilken symbol du vill ha i annonsen. Det kan vara i stort sett vad som helst, svartvitt eller i färg, foto, tecknad symbol ett konstverk eller en teckning.

Ammi tror att dödsannonser kommer att bli allt vanligare i våra sociala medier eftersom allt färre läser papperstidningar. Den unga generationen söker sin information i sociala medier och det blir vanligare att dödsannonser istället publiceras på till exempel Instagram eller Facebook. – Nästan alla tidningsannonser går via begravningsbyrån. Vi hjälper våra kunder att skapa den annons de vill ha och har kontakten med alla tidningar i landet. En del har ett eget manus med sig. Man behöver inte ha en annons i dagstidningen, vi erbjuder våra kunder möjligheten att annonsera enbart digitalt på Fribergs hemsida och/eller på familjesidan.se.

Att begravningen sker i den närmaste kretsen kanske har blivit litet vanligare på grund av pandemin, berättar Ammi.

– Lite synd är det att vi har lämnat eller kanske glömt bort de gamla traditionerna med risade vägar och granrisprydda sorgehus som visade vår respekt för den bortgångne anhörige på ett fint sätt. Men ibland ser vi tecken på de gamla traditionerna när granris läggs i graven.

/Staffan Helligren

Olika falla ödets lotter

Jönköpings läns museum har ett digitalt arkiv och ett digitalt museum där man kan hitta många intressanta artiklar och bilder. Vid ett sådant digitalt besök reste jag genom några hänvisningar vidare till riksarkivet och hamnade i arkivet över frigivna straffångar. Det var ju lite otippat att hamna där när jag letade information om Frinaryd och Sunhultsbrunn.

Det visade sig att en av Frinaryds innevånare, Sven August Leonard Svensson Hedlund, i slutet av 1800-talet tillbringade tre år på Långholmen i Stockholm.

Idag är Långholmen ett vandrarhem där man förvisso kan bo bakom en gallerförsedd dörr men den är ju inte låst och man kan gå ut i frihet när man vaknar. På 1800-talet var det inte lika trevligt att sitta på Långholmen.

1649 byggde en rik bryggare vid namn Jochum Ahlsted ett ståtligt stenhus, Malmgården Alstavik, på ön Långholmen. Drygt hundra år senare förvärvade staten Alstavik och inrättade ett så kallat Spinnhus där, en straffinrättning för kvinnor. Med tiden byggdes Alstavik till, nya hus tillkom och fängelseverksamheten blev allt större med plats för fler än 200 fångar. 1825 fick Långholmen sina första 127 celler för manliga fångar. Under 250 år dominerade centralfängel-

set verksamheten på Långholmen innan det slutligen lades ner 1975. En av de sista fångarna på Långholmen var för övrigt Jan Guillou. Sedermera blev Långholmens fängelse istället hotell, restaurang, vandrarhem och förstås museum.

Men vår vän Svensson Hedlunds vistelse där var nog knappast som att bo på Grand Hotel. Han föddes i Tapparps Norgård 1858. Ett år senare flyttade familjen till Isaryds Sörgård. Sven August Leonard flyttade till Stockholm 1874 och arbetade där under knappt ett år vad vi vet. Sedan hände något och han ertappades med stöld, förfalskning och bedrägeri den 17/12 1877. Man får förmoda att julen 1877 inte blev så rolig. Den 2/11 1878 dömdes han till tre års straffarbete och förlust av medborgerligt förtroende under två år utöver strafftiden. Den 7 april 1881 hade han gottgjort sitt straff och blev hemskickad till Isaryd. Den 10/5 1883 emigrerade han till Nordamerika tillsammans med sina föräldrar.

/Staffan Hellgren Släktforskning Hans-Åke Björklund

Dagordning
för
Straffångar å Långholmen.
För Cellafdelningen:

Sökendagar: kl. 5.30 f. m. uppställning och klädsel samt cellens städning. Frukost.

- » 6.40 » morgonbön, hvarestor arbetet börjar.
- » 7.— » motion & fånggård. Den mörka årstiden sedan dagar inträtt.
- » 11.— » middagsmåltid och hvila.
- » 12.30 e. m. arbetets fortsättning.
- » 5.— » aftommåltid.
- » 5.30 » arbetets fortsättning.
- » 5.30 » arbetets avslutande.
- » 7.40 » aftonbön och därefter stängning.

Sön- och helgdagar: kl. 5.— f. m. uppställning och klädsel samt cellens städning. Frukost.

- » 7.— » motion & fånggård. Den mörka årstiden sedan dagar inträtt.
- » 10.— » gudstjänst.
- » 12.— midd. middagsmåltid.
- » 5.— e. m. aftommåltid.
- » 7.45 » stängning.

Skolundervisning meddelas:
Sökendagar kl 9—11 f. m. samt
Tisdagar, Fredsdagar och Lördagar: kl. 11.30 f. m.—1.30 e. m.

Rengöring af sängkläder:
Tisdagar: under gårdstegen.

Ansvarning: Signalering med signalklocka sker från Centralhallen.
Sökendagar: kl. 6.40 f. m. samt 7.40 e. m.
Sön- och helgdagar: 7.40 e. m.

Desautom gifves signal med hvisselpipa af vederbörande underofficer.
Sökendagar: kl. 12.30, 5.20 och 6.30 e. m.
Sön- och helgdagar: kl. 10 f. m.

Långholmen i februari 1907.

A. WOLLIN.

Bok. Nr. 4481

No 1666

Beskrifning, rörande *J. Svensson Hedlund* som den 7/4 1881 straffades från straffängelst på Långholmen.

No 5285 i stensalen med No 18 i portvården.

Fängelstid, månad och dag: 1888 September 16

Fängelstid till församling, härad (stad) och lä: *Skänninge l. församling*

Namn: *J. Svensson Hedlund*

Underlag för bestraffning för: *1. st. stöld, bedrägen i församlingsskolan*

Orsak, af hvilken myndighet och när det utlöstes: *Stockholm. Rätt. 1878/17*

Straffet samt tiden, då det började: *3 år, 1878 den 7/5*

Först utsläppts från fängelset för: *Skänninge*

Förpassningsort vid frigivningen: *Skänninge*

Beloppet af egen mat och besvarad arbetsförmåga vid frigivningen: *40 kr. 50 öre*

Fångens fotografi.

Hår: *brunt*

Stäpp: *gråblå*

Ögon: *svarta*

Näs: *ordinär*

Mun: *ordinär*

Hög: *1,55 fot*

Kroppbyggnad: *slank*

Antal ståtande kinnmärken: _____

Långholmen den 7 april 1881.

J. Svensson Hedlund
Fångens Drott.

* Nummern tillhöf af vederbörande polismyndighet i den ordning bestraffningsarna från de särskilda fängelserna ingå.